

ခေပွန်းကြီးဆယ်ပါး * စကားကြီးဆယ်ခွန်း

မြန်မာ့စကားရက်စွဲ ၅၀၀

ဦးသိန်းအောင် (မြန်မာစာ)

စကားပွန်

မြန်မာတို့နားတွင် ယဉ်ပါးနေပြီဖြစ်သော မြန်မာစကား၊ ဝါကျ အစုအဝေးများကို အသေအချာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်သောအခါ ဗဟုသုတတိုးပွားစရာ၊ ရွှင်ပျော်မြူးစရာ၊ နှစ်လို ဖွယ်ရာ၊ မနှစ်မြို့ချင်စရာ၊ စသည်ဖြင့် အသီးသီး သူ့ဂုဏ်ပုဒ်နှင့် သူ့အသွင် ဆောင်ထားကြကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကျွန်ုပ်အဖို့ကလေး၊ လှရွယ်၊ လူကြီး၊ လူလတ်မကျန် မြန်မာ ဖြစ်လျှင် မိမိတို့သုံးနှုန်းနေသော စကားစာစ်မြစ်ကို အတွင်းကျကျ သိထားပါမှ ပိုပြီးသင်လျော်မည်ဖြစ်ကြောင်း တွေးမိသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိလက်လှမ်းမီရာ ကောင်းနိုးရာရာတို့ကို ရွေးချယ်စုစည်း တင်ပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း စကားအရာ၌ ပြီးပြည့်စုံပြီဟု မဆိုနိုင်ပါ။

မိမိတို့ဘာသာစကား၏ စာစ်မြစ်ကို သိထားမှ သူ့နေရာ နှင့်သူ ချိန်ထိုး ပြောဆိုတတ်ကြမည်ဖြစ်ပြီး၊ စကားအစု အဝေးတို့၏ နောက်ကွယ်တွင် အဓိပ္ပာယ်များစွာတို့ ဖော်ဆောင် နေကြကြောင်း တွေ့ရပေမည်။

လေးနက်သော မြန်မာစကားတို့၏ သိမ်မွေ့ပုံ၊ ယဉ်ကျေးပုံ၊ အလင်္ကာနှင့်ဂုဏ်ရသတို့ ပြောင်မြောက်ပုံမှာ အံ့ဩဘဲနန်းပင်ဖြစ်ပြီး နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဖတ်ရှုမိသူတိုင်း၊ မြန်မာစကားပြောသူတိုင်း နှစ်ထောင်းအားရရှိနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်မှန်းမိပါသည်။

စာရေးသူ

ဦးသိန်းအောင် (မြန်မာစာ)

မြန်မာ့စကားစာရင်း

ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါး

BURMESE CLASSIC .COM

- ၁။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်
- ၂။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ
- ၃။ ရဟန္တာ
- ၄။ လက်ယာချုံလက်ဝဲချုံ အဂ္ဂသာဝကများ
- ၅။ ငွေသောအာဓိ
- ၆။ ကျွေးသောအာဓိ
- ၇။ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်
- ၈။ အတတ်ပညာသင်ကြားပေးသောဆရာ
- ၉။ တရားဓမ္မဟောကြားဆိုဆုံးမပြသသူ
- ၁၀။ မိမိအားပေးတမ်းကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ဖူးသူ ဟူ၍

လောကတွင်ခင်ပွန်းကြီး ၁၀ပါးရှိ၏။ 'ခင်ပွန်း' ဆိုသည်အဓိပ္ပာယ်ကား ကျေးဇူးပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ပစ္စည်းတို့ကို 'ခင်ပွန်း' ဟုသုံးနှုန်းသည်။ တခဏတာမျှ မိတ်ဆွေဖြစ်ရလင့်သည်ကိုပင် အဆွေခင်ပွန်းဟု သတ်မှတ်သည်။ ခင်ပွန်းကြီး ၁၀-ပါးတို့မှ တစ်ပါးစီ၏ ဂုဏ်ပုဒ်များကို ပွင့်လှစ်ပြရချိမ့်သော်

(၁) ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် = သမ္မာသဗ္ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရှင်အား ကိုယ်တိုင်ဉာဏ်အလင်းပွင့်သလို တစ်ဖက်သားကိုလည်း ပညာအလင်းပွင့်အောင် ဟောပြောသွန်သင်ဆုံးမနိုင်သူဖြစ်သည်။

(၂) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ = ဘုရားရှင်ကဲ့သို့ ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူသော်လည်း သိခြားတစ်ပါးတည်းပွင့်တော်မူလျှင် တစ်ဖက်သားကို သဘောပေါက်နားလည် စေရန် မပြောဟောတတ်သူဖြစ်သည်။

(၃) ရဟန္တာ = အလုံးစုံသောကိလေသာတို့ကို သမုဇ္ဈေဒပဟန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။

ဦးသိန်းအောင်(မြန်မာက)

(၇) လက်ယာရံ၊လက်ဝဲရံ အစွသာဝကများ = ယင်းသာဝကများကား မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ပါရမီကိုတသေချ်နှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်း ပါရမီဖြည့်ရ၏။ လက်ဝဲရံလေးဆယ်၊ လက်ယာရံလေးဆယ်တို့ကို အရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန် မထေရ်နှစ်ပါးက ဦးဆောင်ရသူဖြစ်သည်။

(၈) အမိ၊အဖ = မွေးထုတ်သောအမေနှင့် ရှာကျေးသောအဖေတို့ကို မြတ်စွာဘုရားနှင့်တစ်ဂိုဏ်းတည်းထားသည်။ ကျမ်းဂန်များတွင် အမိနှင့်အဖ နှစ်ပါးကို “သက်ရှိဘုရား” ဟု တပ်စားခေါ်ဝေါ်လျက် ဘုရားနှင့်တစ်ဂိုဏ်းတည်း ထားသူများ ဖြစ်သည်။

(၉) အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ် = အရွယ်အားဖြင့် မိမိထက် တစ်နေ့၊ တစ်ရက်၊ တစ်နာရီမျှမက ကြီးမြတ်သူ၊ ပညာအရာအားဖြင့် မိမိထက် သာလွန် တတ်မြောက်သူ၊ သီလအားဖြင့် ဝင်ကြယ်သောဂုဏ်ဖြင့် ပြီးပြည့်စုံသောသူ စသည့်ပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးအား လေးစားသမှုရှိသည့် နည်းတူ၊ မြတ်နိုးစွာ သိမှတ်အပ် ရမည်ဖြစ်သည်။

(၁၀) အတတ်ပညာသင်ကြားပေးသောဆရာ = စာပေ၊ ဂီတ၊ သိပ္ပံမကျန် လောကီတွင်တတ်အပ်သော ၃၀-ရပ်သောအတတ်ပညာတို့ကို သင်ကြားပေးသည့် ဆရာအဖြစ်၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာအားလုံးတို့သည် ခင်ပွန်းအဖြစ် အကျုံးဝင်သဖြင့် ဦးခိုက်လေးစားရပါသည်။

(၁၁) တရားဟောကြားဆုံးမပေးသည့်ပုဂ္ဂိုလ် = သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူမှန် စေရန် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမ တရားတော်များကို ပြန်လည်ဟောကြားဆိုဆုံးမ ပေးသော တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဝယ်မဟူတို့သည် မိမိဘဝအတွက်ကျေးဇူးရှိသော ခင်ပွန်းကြီးပင်ဖြစ်ပါသည်။

(၁၂) ပေးပွား၊ကျေးဇူး၊ကျေးဇူးပြုပွားသောပုဂ္ဂိုလ် = ထမင်းတစ်လှက်၊ ရေတစ်မုတ်ဖြစ်စေ၊ အဝတ်အထည်၊ နေရာထိုင်ခင်း အသေးအမွှားမှအစ အထောက်အပံ့ပြုပွားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိအပေါ်ကျေးဇူးရှိသဖြင့် ခင်ပွန်းကြီးအဖြစ်မှတ်ယူထိုက်သည်။

မြန်မာ့စကားအစုံမြစ်

ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးရှိခိုးပူဇော်ခြင်း၏ အကျိုးထူးများ

ကျေးဇူးကြီးလှသော ဤခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးအား နှလုံး သားတွင် ထာဝစဉ်ကိန်းအောင်းမို့ လျော်စေလျက်၊ တုန့်ပြန် မေတ္တာ စွမ်းအားတို့ ပေးပို့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုမျှမက ဦးခိုက်ရှိကျိုး ရှိခိုးကန်တော့ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးကို ပူဇော်ကန်တော့ရသောအကျိုးကား (၁၀)ပါးသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပေသည်။ ဤသည်ကား

- ၁။ မိမိ၏ ရှုပ်ဆင်းအင်္ဂါတင့်တယ်လှပခြင်း၊
- ၂။ စိတ်ဓာတ်ကြည်လင်ပျော်ရွှင်စေခြင်း၊
- ၃။ အနာရောဂါမကပ်ငြိခြင်း၊
- ၄။ ဘေးအန္တရာယ်အသွယ်သွယ်တို့မှကင်းလွတ်စေခြင်း၊
- ၅။ လူအများတို့ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်း၊
- ၆။ လာဘ်လာဘရွှင်လန်းခြင်း၊
- ၇။ အိပ်မက်ကောင်း၊ နိမိတ်ကောင်းများရရှိခြင်း၊
- ၈။ နတ်သိကြားတို့၏ ကူညီမှုစေခြင်း၊
- ၉။ အကြံအစည်ဟူသမျှအောင်မြင်ခြင်း၊
- ၁၀။ သင်ကြားသမျှအတတ်ပညာတို့တတ်လွယ်ခြင်း

စသည့်အကျိုး(၁၀)ပါးကို ခံစားရရှိစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခင်ပွန်းကြီး (၁၀)ပါးကို ရိုသေလေးစားစွာဖြင့် ပူဇော်ကန်တော့ကြရန် တိုက်တွန်းစေ ပေသည်။

ဦးသိန်းအောင်(မြန်မာစာ)

ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးပြစ်မှားခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများ

ခင်ပွန်း(၁၀)ပါး ပြစ်မှားသူတို့ကား ဘေးဒဏ်(၁၀)ပါး သင့်တတ်ကြောင်းဖွင့်ဆိုထားသည်။ ဘေးဆိုး(၁၀)မျိုးအပြင် မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ကိုပင် စားဆီးပိတ်ပင်တတ်ကြောင်း သဘော ရှိသည်။ ဘေးရန်သင့်ကြောင်းတရားကို ပိုင်းလော့ဆရာတော် အရှင်ဇေယျပဏ္ဍိတ ဖွင့်ဆိုထားသောလင်္ကာသွားကို ဖော်ပြ ပေးလိုက်ပါမည်။

ကျေးဇူးရှင်ပြစ်မှား ဒဏ်ဆယ်ပါးကား

၁။ သွေးအန်ဖြစ်လွယ်၊

၂။ ရောင်းဝယ်ရှုံးခြင်း၊

၃။ ချို့ယွင်းအင်္ဂါ၊

၄။ နှုနာကုဋ္ဌ၊

၅။ ရှုံးကြဖောက်ပြန်၊

၆။ မင်းဒဏ်သင့်ခမ်း၊

၇။ ကြမ်းတမ်းစွပ်စွဲ၊

၈။ သေကဲ့သားချင်း၊

၉။ ပျက်ခြင်းစည်းစိမ်၊

၁၀။ နေအိမ်မီးလောင်

ဒုက္ခကောင်သည်၊ လူ့ဘောင်ဒိဋ္ဌိ၊ တွေ့ကြုံရ၍၊ သေကရေ၊ ကမ္ဘာစွဲ၏။

မြန်မာ့စကားလစ်မြစ်

ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးအား ပြစ်မှားမိသောသူကား သွေးအန်ခြင်း နှင့်အတူ ဦးခေါင်းစသော မြင့်မြတ်သည့်နေရာတို့၌ ရောဂါအနာဘယဖြစ်ခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး တတ်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ၊ ခြေပြတ်၊ လက်ပြတ်၊ ချို့တဲ့ပြတ် တောက်ခြင်း။

ဆိုးဝါးသောကပ်ရောဂါတို့ ကျရောက်နှိပ်စက်တတ်ခြင်း၊ စိတ်နှောက်ဖောက်ပြန်ရှူးသွပ်တတ်ခြင်း၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်လျက် အချုပ်အနှောင်ခံရတတ်ခြင်း၊ ပရိတ်သတ်အလယ်၌ ရှက်ဖွယ်လိလိ စွပ်စွဲခံရတတ်ခြင်း၊ မိမိမိသားစု ဆွေမျိုးဉာတိများ ပျက်စီးတတ်ခြင်း၊ ခြေသင်းပင်းများ စွန့်ခွာရှောင်ရှားသွားတတ်ခြင်း၊ မိမိတို့၏ နေအိမ် တိုကတာကို ပကတိမီး၊ လောင်မီး၊ မိုးကြိုးလောင်မီး၊ ပယောဂမီးများ လောင်ကျွမ်းဆုံးရှုံးစေခြင်း စသည့်အပြစ်အသီးသီးကို ရရှိစေ သဖြင့် ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးကို မပြစ်မှားမိအောင် သတိဆောင်၍ ရှောင်ကြဉ်အပ်ပေသည်။

ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးရှိခိုးပူဇော်နည်း

ဗုဒ္ဓါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ

အရဟာ အဂ္ဂသာဓက

မာတာပီတု ဂုရု သတ္တာ

ဓမ္မဒေသကာ စ ဒါယကာ

ဣမေ ဒသ မဟာဂုဏေ

အဟံ ဝန္တာမိ သဗ္ဗဒါ။

ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးရှိခိုးခြင်း
မြန်မာပြန်

အရှင်ဘုရား ...ဘုရားတပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရား
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ၊ အစ္စသာဝက မဟာသာဝက၊ မွေးသမိခင်
ကျေးသဖခင် ၊အရွယ်၊ပညာ၊သီလဂုဏ် စသည် အလေးအမြတ်ပြု
အပ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ တရားဘာဝနာ ဟောကြားဆုံးမပေးသည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊
ပေးဖူးကျေးဖူး ကျေးဇူးပြုဘူးသောပုဂ္ဂိုလ် ထို ၁၀ ဦးသော သူတို့ကို
ကျွန်ုပ်သည် နေ့ညမပြတ်၊ အချင်းခပ်သိမ်း ကျေးဇူးယှက်မြှေး၊ စိမ့်စိမ့်
တေး လျှက်၊ ရှိသေမြတ်နိုး၊ လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဘုရားတပည့်တော်သည် လွန်ခဲ့သော အတိတ်ဘဝများနှင့်
ယခုဘဝအထိ တွေ့ဆုံကြုံကြိုက် ဦးခိုက်ဖူးမြော်ရသော

- ၁။ အဆူဆူသောဘုရားရှင်များ
- ၂။ အဆူဆူကုန်သော အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓါများ
- ၃။ များပြားလှစွာကုန်သော ရဟန္တာများ
- ၄။ များပြားလှစွာကုန်သော အစ္စသာဝ မဟာသာဝက
အရှင်မြတ်များ
- ၅။ မိခင်များ
- ၆။ ဖခင်များ

- ၇။ အရွယ်၊ပညာ၊သီလဂုဏ် စသည်အလေးအမြတ်
ပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်များ
- ၈။ အသိ၊အတတ်၊အလိမ္မာပညာတို့ကို သင်ကြားပေး
အပ်သည့် ဆရာသခင်များ
- ၉။ အပါယ်သံသရာ လွတ်စေရာဟု၊ မြတ်စွာဓမ္မ
ဟောကြားဆုံးမပေးသော ဓမ္မတထိကပုဂ္ဂိုလ်များ
- ၁၀။ အရေးတစ်စုံ၊ တိုက်၍ကြုံသော် သက်လုံအောင်းရာ
ဂေတနာဖြင့် ပေးဖူးကျေးဖူး ကျေးဇူးပြုဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်များ
အပေါ်၌ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ဖြင့် ပြစ်မှား
ကျူးလွန်မိသည်ရှိသော် ထိုအပြစ်တို့ကို သည်းခံခွင့်လွှတ် တော်မူပါရန်
၊တောင်းပန် ဝန်ချ ကန်တော့အပ်ပါသည်ဘုရား။

ဤသို့ ကန်တော့ရသောအကျိုးအားကြောင့်၊ အနိဗ္ဗေပလ
ဒုက္ခအသွယ်သွယ်၊ အန္တရာယ်အပေါင်း၊ မကောင်းဟူသမျှ
လွတ်ငြိမ်းပ၍ သုခချမ်းသာ၊ အဖြာဖြာနှင့် လိုရာဆန္ဒဟူသမျှ
ပြည့်ဝရပါစေသားအရှင်ဘုရား။

စကားကြီး ၁၀-ခွန်း

မြန်မာစကားတို့ကို မည်သို့ပင်တတ်ကျွမ်း လိမ္မာစွာ ပြောတတ် စေကာမူ စကားကြီး ၁၀-မျိုးနှင့်ပင် အကြီးဝင်လေသည်။ ယင်းစကားကြီး ၁၀-မျိုးကား-

- ၁။ ကောက်ပင်ရိတ်လှီးစကား
- ၂။ ကြက်ဆုတ်ခွပ်ပစ်စကား
- ၃။ ခက်တင်မောင်းနှင်းစကား
- ၄။ ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့စကား
- ၅။ ဆင်ငှေ့ရန်ရှောင်စကား
- ၆။ တောင်သူယာခုတ်စကား
- ၇။ ရေကူးညာတင်စကား
- ၈။ ရေစီးဖောင်ဆန်စကား
- ၉။ ရေစစ်ကရားစကား
- ၁၀။ အိုးတန်ဆန်ခတ်စကား

ဟူ၍ စကားကြီး ၁၀-မျိုးခွဲခြားသတ်မှတ်ရှိ၏။

၁။ ကောက်ပင်ရိတ်လှီးစကား ။ ။ ကောက်သီးကို အလိုရှိသော် အသီးကိုသာ မယူမူ၍ အသီး၏ တည်ရာ ကောက်ပင် ကို လက်တစ်ဖက်ဖြင့် ကြပ်ကြပ်ဆုပ်မိအောင်ဆုပ်ပြီးလျှင်၊ အပင်နှင့်တကွ အရင်းမှ မူလဗီဇ အားဖြင့် ပါအောင်သိမ်းကျိုးပြီး တံစဉ်ဖြင့် ဖြတ်လျှင် လက်တွင်းသို့ဝင်သည့် စပါးသီးကိုသာ ဆောင်ရယူကဲ့သို့- စကားမှာလည်း အလိုရှိအပ်သော စကားနှင့်တကွ ပါအောင် သိမ်းကျိုး၍ သူ့စကားကို ဖမ်းမိအောင် ပြောဆိုပြီးလျှင် အရင်းက ဖြတ်၍ ပိုင်နိုင်အောင်ချေပ ပြောသော စကားမျိုးသည် ကောက်ပင် ရိတ်လှီးစကားပြောမျိုး ဖြစ်၏။

၂။ ကြက်ဆုတ်ခွပ်ပစ်စကား ။ ။ ကြက်တို့သဘောသည် အခြားသော ကြက်တို့နှင့် ခွပ်သောအခါ အပူးအတွဲမခံ နောက်သို့ ဆုတ်ဟန်ပြု၍ ခွပ်သောအခါမှသာ အားရကျေနပ်ထိရောက်မှု ရှိကြသည်။

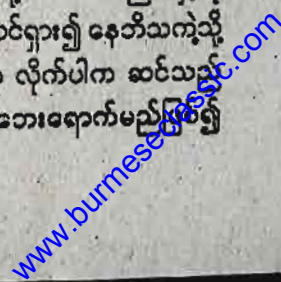
မြန်မာ့စကားအစစ်မြစ်

ကြက်တို့စီး၍ ဆုတ်ခွပ်ပစ်ခွပ်သကဲ့သို့ စကားပြောကြ ရာတွင်လည်း တစ်ဖက်လူ ပြောဆိုသောစကားကို သူ့အလိုသို့ လိုက်ဟန်ပြု၍ စီးသော အခါမှစီး၍၊ မယှက်မတွဲကွဲပြားအောင် အနိုင်ထက်ပြောဆိုနိုင်သော စကားမျိုးသည် ကြက်ဆုတ်ခွပ်ပစ် စကားမျိုးဖြစ်သည်။

၃။ ခက်တင်မောင်းနှင်းစကား ။ ။ ကိုယ်ကို မနှိမ်ချ မိမိကိုယ်မိမိ အမုန်းတင်ပြီးလျှင် တစ်ဖက်လူစကားကို ဟုတ်၏ လည်း မဆို၊ သူ့ဆိုသော စကားထက် ဂုဏ်ရည်ကိုချီးပ၍ မတင်မကျ ဥပါယ်တမည်နည်းအားဖြင့် ပြောသောစကားမျိုးသည် ခက်တင်မောင်းနှင်း ပြောသော စကား မျိုးဖြစ်သည်။

၄။ ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့စကား ။ ။ ဆီပွတ်ဆုံတိုင်၊ ဆီထွက် စေသောအစေ့ အဆန်တို့ကို ထည့်လျက် ကျည်ပွေ့ဖြင့် အထပ်ထပ် အကြိမ်ကြိမ် ပွတ်လည်စေခဲ့လျှင်၊ အစေ့အဆန်တို့သည် ကျေမှုကုန်လျက် ဆီထွက်၍ လိုရာသုံးဆောင်ရတိသကဲ့သို့၊ စကားအရာမှာလည်း မိမိ အလိုရှိသောစကားမျိုးတို့ကို ကြိမ်ဖန် များစွာ ဝါယမပြုလျက် အထက် အောက် ပြည့်နှက်အောင် အထပ်ထပ် အကြိမ်ကြိမ် ပြောဆိုရသော စကားမျိုးသည် ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့ ပြောဆိုသော စကားမျိုးဖြစ်သည်။

၅။ ဆင်ငှေ့ရန်ရှောင်စကား ။ ။ ဆင်တို့သဘောသည် ငှေ့လို သည်ပင်ဖြစ်ငြားသော်လည်း ရန်များအံ့ရှိလျှင် ရှောင်ရှား၍ နေဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ တနည်းမှာ- ဆင်သည်ငှေ့မည်ဟု လိုက်ပါက ဆင်သည် အင်အား ကြီးလှသောကြောင့် ခံရပ်၍နေလျှင် ဘေးရောက်မည်ဖြစ်၍

ဦးသိန်းအောင်(မြန်မာစာ)

မရပ်မခံစို့၊ တိမ်းရှောင်လွှဲသွေ လွတ်ရာနေ လျှင် ချမ်းသာရဘိသကဲ့သို့ စကားမှာလည်း မိမိထံသို့ ရောက်မည့်စကားဖြစ်လျှင် စကားရှိတိုင်းမဆို၊ ရှောင်လွှဲတိမ်းရှောင် သွေဖီချုပ်ချယ်၍ နေခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်းသည် ဆင်ငွေရန်ရှောင် စကားမျိုးဖြစ်သည်။

၆။ တောင်သူယာခုတ်စကား။ ။ တောင်သူကြီးတို့ သဘောသည် ယာခုတ်လျှင် ယာပြင်တို့၌ တော်ချိုသစ်ပင်ငယ်တို့ကို စင်ကြယ်အောင် ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းပြီးမှ သစ်ပင်ကြီး၊ ဝါးပင်ကြီး တို့ကို ဖိ၍ ခုတ်လှဲသကဲ့သို့ စကားပြောရာတွင်လည်း စကားငယ်များကို အလျှင်ရှေးချယ်၍ ဆိုင်ရာ သွတ်သွင်း ပြောဆိုပြီးလျှင် နောက်ဆုံးမှစကားကြီးကို ဖိ၍ တစ်ဖက်လူအား ဖိပြောဆိုသော စကားမျိုးသည် တောင်သူယာခုတ် စကားပြောဆို နည်းမျိုး ဖြစ်သည်။

၇။ ရေကူးညာတင်စကား။ ။ မြစ်တစ်ဖက်မှ အခြားတစ်ဖက်ကမ်း သို့ ကူးခတ်ရာတွင် မိမိလိုရာသို့ ရောက်ရှိရန် အလို့ငှါ အထက်အညာအရပ်မှ တင်၍ ကူးမှ ရေစီးအရှိန် ကြောင့် ဒါးလွယ်ခုတ် အရပ်ဖြစ်သော လိုရာ ဆိပ်ကမ်း တွင် တင်သကဲ့သို့ တစ်ဖက်လူနှင့်စကားပြောရာတွင်လည်း မလိုအပ်သော စကားကို ချန်ထားပြီးလျှင် အလိုဆန္ဒရှိသော စကား၌ တင်ကျန်အောင် အထက်ကတင်ကူး၍ လိုအပ်သည့်စကားကို ကျုံးသွင်း နည်းဖြင့် ပြောဆိုခြင်းကို ရေကူးညာတင်ပြောခြင်း မျိုးဖြစ်သည်။

၈။ ရေစီးဖောင်ဆန်စကား။ ။ ဖောင်တို့မည်သည့် အထက်အညာကိုဆန်သော ကာလ လိုဖွယ်ဆန္ဒရှိသမျှကို ဖောင်ကြီးတွင်

မြန်မာ့စကားဇာစ်မြစ်

တင်၍ ဖြည်းညှင်းသာယာစွာ ဆန်သွားရာ၊ လိုရာအရပ်သို့ ရောက်လျှင် လိုအင် ဆန္ဒရှိသမျှကို သုံးဆောင်ရ၍ ချမ်းသာခြင်းကို ရဘိသကဲ့သို့ စကားပြောရာတွင်လည်း သူ့စကား၊ ကိုယ်စကား အခြားအနားမရှိ အယုတ်ယုက်က အထပ်ထပ်စကား ခြင်းကို ကွာဝေးအောင်မဆို၊ ခြေသိမ်းခေါင်းဖိုက် ဥပမာ- ဥပမေယျ နှင့် ဆိုက်အောင် သိမ်းသွင်း ပြောသော စကားမျိုးသည် ရေစီးဖောင်ဆန် ပြောဆိုနည်းမျိုးဖြစ်သည်။

၉။ ရေစစ်ကရားစကား။ ။ ကရားမှထွက်သောရေသည် တလျှင် တသွင်သွင်စီးဘိသကဲ့သို့ မိမိပြောလိုသော အကြောင်းအရာတို့ကို အမျှင် မပြတ်တမ်း၊ အစဉ်တစ်စိုက် ပြောဆိုခြင်းကို ရေစစ်ကရား ပြောဆိုခြင်း စကားမျိုးဟုခေါ်သည်။ ခရားရေလွတ် တတုန်တုန်ပြောဆိုခြင်းဟု တင်စားခေါ်ကြသည်။

၁၀။ အိုးတန်ဆန်ခတ်စကား။ ။ ချက်ပြုတ်မည့်အိုးနှင့် ဆန်ကို ဆန့်ဝင်အောင် (တန်အောင်)ချက်ပါလျှင် တောင်းမွန်စွာ နူးနူးနပ်နပ် သုံးဆောင်ရဘိသကဲ့သို့ မိမိပြောလိုသောစကားအရာမှာလည်း ဆိုလိုသော အမှုကို အိုးကဲ့သို့ ပြုမူပြီးမှ ဆိုလိုသော စကားကို ဆန်ပမာပြု၍ မနည်း မများ၊ မယုတ်မလွန်စေရအောင် ကိုယ်နှင့်တန်ရာနည်းအားဖြင့် ပြောသော စကားမျိုးကို အိုးတန်ဆန်ခတ် စကား ပြောနည်းမျိုးဟု ခေါ်သည်။

မင်းက အကယ်ကြီးတယ်
နှစ်ဒါရော့က

ကလိန်စေ့ငြမ်းဆင်

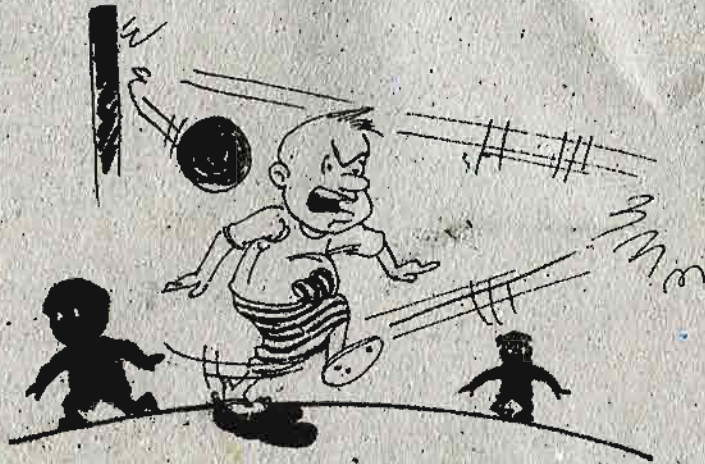
ကလိန်ပင်၏ ကလိန်သီးအစေ့သည်ကား ဆီသုတ်ထားသည့်အလား အလွန်မှပြောင်ချောနေပေသည်။ ထိုကလိန်စေ့ကို တစ်စေ့ပေါ်တွင်တစ်စေ့ လျှော့မကျစေရန် ဆင့်ကဲတင်ရန်အလွန်ပင်ခက်ခဲလှပေသည်။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်ဘဲလျှက် အလွန်မြင့်သော လူတက်ရောက်စရာ ငြမ်းအဖြစ် ဆင်သည်ဟု ဆိုသည်မှာ တကယ်တမ်းမဖြစ်နိုင်သော အလုပ်တစ်ခုကို လုပ်နေကြောင်း လေးနက်အောင် ပမာပြုခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် မဖြစ်နိုင်သည်ကို ပြုလုပ်ကြသည်ဖြစ်စေ၊ ပြောသည်ဖြစ်စေ၊ တင်စား၍သုံးကြသည်။ သို့ရာတွင် “ကလိမ်” ဟူသော အသံနှင့် “ဆင်” ဟူသော အသံကိုစွဲ၍ (လိမ်လည်၍ ဉာဏ်ဆင်သည်) ဟူ၍လည်း အမှတ်ထားကာသုံးကြသည်။

မဟုတ်နိုင်သည်ကို အဟုတ်လုပ်၍ ပြောခြင်းကို ချေဆိုခိုင်းနှိုင်းရာ၌မူကား၊ မူလအဓိပ္ပါယ်အရလည်း ဆီဆိုင်ပေသည်။

ကလိန်ခြုံသည်၊ ကလိန်စေ့ငြမ်းဆင်သည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ကိုယ်ရှုံးကိုယ်ပတ်

ငယ်စဉ်ကမြေကြီးလင်းမြေ ကစားနည်းကို ကစားဖူးကြပေမည်။ ကလေးများ ကစားရာတွင် ခေါင်သူကြီး ပြုလုပ်သူ၏ နောက်တွင် တစ်ယောက်ခါးကို တစ်ယောက်တုလျက် ရှေ့စဉ် နောက်ဆက် စီတန်းရပ်နေပြီး၊ အတိုင်အဖောက်ခေါ်ထူးပြီးသော အခါ ခေါင်းသဏ္ဍာန် ခေါင်သူကြီးလုပ်သူက ငယ်သားထဲမှ နောက်ဆုံးဖြစ်သော အမြီးသဏ္ဍာန်သူငယ်ကို လက်အုပ်ဖြင့် ဘယ်ညာလှည့်ပတ် ချောင်းမြောင်းကာ မိအောင် ကစားနည်းဖြစ်သည်။

ဤအခါတွင် မြေကြီးကဲ့သို့ “ရှုံး” ဟုအသံပေး၍ ခေါင်သူကြီးကလိုက်လေ့ရှိရာ နောက်မှအတူသည် နောက်ဆုံးလူကို မထိမိအောင် ကွေ့ပတ်၍ ဘေးတိုက်ယိမ်းလွှဲပြေးလွှားရသဖြင့် ခေါင်သူကြီးကိုပင် တစ်ပတ်ပတ်မိနေတတ်သည်။

ဤသဘောကိုယူ၍ မိမိကိုယ်တိုင်အချက်ပေးသော “ရှုံး” ဟူသော အသံကြောင့်၊ မိမိကိုယ်ပင် ပြန်အပတ်ခံရသည်ဟု (ကိုယ်ပယောဂကြောင့် ကိုယ်ပြန်ခံရ)သည့်အခါ တင်စားသုံး ကြသည်။

ကျေးလက်မှ ဆင်းသက်လာသောစကား အစုံမြစ်ဖြစ်ပေသည်။

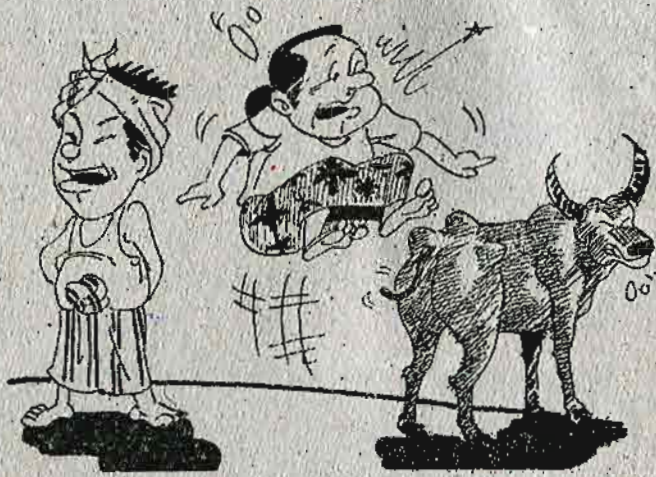

ကြာခို

ဤစကားမှာ ထီးရိပ်နန်းရိပ်မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသော စကားဖြစ်သည်။ နန်းတော်တွင်းရှိ မိဖုရားအဆောင်တော်များတွင် ကြာပွင့်ပုံများထုလုပ်ထားသော ညောင်စောင်းတို့ရှိကြသည်။ ထိုအဆောင်တို့ကို နန်းလေ့မှတ်တမ်းနှင့် ရွှေနန်းသုံးဝေါဟာရတွင် “ကြာညောင်သဉ္ဇာ” သို့မဟုတ် “ကြာညောင်ရိပ်”၊ “ကြာခြည်ရံ” စသည်ဖြင့် တင်စား ခေါ်ဝေါ်ထားသည်။

ခြင်ထောင်ကိုလည်း (ခြင်ရံ)ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကြာခြည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခေါ်ဆိုထားသည်။ ထိုစကားကို အစွဲပြု၍ သူတစ်ပါး၏ သားမယား ရှိရာ အိပ်ယာခန်းတွင်းသို့ ကျူးဝင်စော်ကား ခြင်းကို စကားယဉ်ကျေးစွာဖြင့် “ကြာခို” သည်၊ “ကြာခြည်အောင်း” သည်ဟု တင်စားသုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ သူတစ်ပါး သားမယားကို ပြစ်မှား ကျူးလွန်ခြင်း၌ ခေါ်ဆိုသုံးစွဲ၏။

ယောက်ျားအတွက်သာမက မိမိလင်မှတစ်ပါး အခြားသူနှင့် ဖောက်ပြန်သော မိန်းမတို့အတွက်လည်း ထိုစကားကို သုံးစွဲကြသည်။ ထီးသုံးနန်းလွှာ ဘမ်းစကားဖြစ်သည်။

ကျွဲမြီးတို

သားမက်နှင့် ယောက္ခမ ဆက်ဆံရေးမှ ဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်။ တစ်ခါကတော့ရွာတွင် လယ်ယာထွန်ယက် လုပ်ကိုင် စားသောက်သော မိသားစု ၃-ဦးရှိ၏။ သမီးဖြစ်သူကို အရွယ်ရောက်သည် နှင့် ရွာသားတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ချထားပေး လိုက်သည်။ သမီး၏ ယောက်ျား သားမက်ဖြစ်သူမှာ ထစ်ကံနဲ့ရှိ စိတ်ပဲတိုနေတတ်ပြီး၊ အမြဲ အလိုမကျမှုတွေနဲ့သာ ရှိနေတတ် တော့၏။

ထိုသားမက်အားလယ်တောတွင် လယ်ထွန်ခိုင်း လိုက်ပြီး လျှင် စိတ်ဆိုးသည်ကို မကြိုက်သော ယောက္ခမသည် သားမက်ကို စိတ်စမ်းလို၍ သားမက် လယ်ထွန်ရာသို့ ထမင်းပို့ရမည့်အချိန်ကို မပို့ပဲထားလိုက်၏။

ထိုအခါ သားမက်သည် ထမင်းပို့ချိန်ထမင်းလာမပို့ သောကြောင့် အကြီးအကျယ် ဆာလောင်သဖြင့် အလွန်စိတ်တို လာတော့သည်။ သို့ဖြင့် သည်လောက်တောင်ဖြစ်လှတာ “ထမင်းလာမပို့လည်း နေ” ဟု မြည်တွန်တောက်တီးလျက် လယ်ထွန်လျက်ရှိသော ကျွဲတစ်ကောင်၏ အမြီးကို ဓားဖြင့်ခုတ် ဖြတ်ပြီး မီးကင်စား ပစ်လိုက်သည်။

အချိန်အတော်လွန်မှ ယောက္ခမသည် လယ်တောသို့ လိုက်လာပြီး ထမင်းလာမပို့မိသည့်အတွက် စိတ်ဆိုး-မဆိုး သားမက်အားမေး လိုက်ရာ။ “စိတ်တော့မတိုပါဘူး-ဒါပေမယ့် ကျွဲမြီးတော့ နဲ့နဲ့တိုသွားတာပေါ့” ဟု အမြီးတိုသွားသော ကျွဲတစ်ကောင်အား လက်ညှိုးထိုးပြောလိုက် လေ၏။

ယောက္ခမလည်း “ဖြစ်မှဖြစ်ရပလေ” ဟု ကျွဲမြီးတိုကိုကြည့်ပြီး အံ့အင်းသင့်သွားသတည်း။

ကျီးအာသီးမျိုး

ကျေးလက်ဒေသတို့တွင် အသုံးများသောစကားလုံး ဖြစ်သည်။ မြို့နေလူတန်းစားအလွှာအဖို့ ကျီးအာသီးကို လည်းကောင်း၊ ကျီးအာပင်ကိုလည်းကောင်း၊ သိမြင်ဘူးကြမည် မဟုတ်။ ကျေးလက်တောရွာများ၌သာ ပေါက်သောနှယ်ပင်ဖြစ်သော ကြောင့်၊ ကျေးလက်လူထုများသာ အသိများသည်။

အသီးမှာပင် ပေါင်လုံးပမာ၊ လက်ဖက်ရည်ကြမ်းပန်းကံလုံး ပမာရှိပြီး ရင့်မှည့်လျှင် နီရဲရဲဖြင့် အလွန်မှ လိုချင်တက်မက်စဖွယ် ဖြစ်သည်။ သို့သော်ဓူးဆွတ်၍ အထဲကိုခွဲကြည့်လျှင် မည်းနက်နေသော အစေ့များဖြင့်ပြွမ်းလျက်ရှိပြီး အရသာခါးသဖြင့် စားသုံးလို့လည်း မဖြစ်ပြန်ပေ။ အပြင်ပမ်းကြည့်ယုံဖြင့်လှသော်လည်း အတွင်းမှာ မလှမပ၊ အရသာဆိုးဝါးသဖြင့် လူတို့တွင်လည်း အပြင်ဘမ်းလှပြီး အတွင်းစိတ်မလှခြင်း၊ ကွေ့ကောက်သိမ်ဖျင်းခြင်း သဘောရှိလျှင် “ကျီးအာသီးမျိုး” ဟုတင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

ထို့အတူ မိန်းမလှလေးများကိုလည်း ရုပ်ရည်နှင့် အတွင်းစိတ် ဆန့်ကျင်မှုရှိနေပါကလည်း “ကျီးအာသီးမျိုး” ဟု တင်စား သုံးနှုန်းကြသည်။

ကန့်ကူလက်လှည့်

ရှေးမြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တော်မှစတင် ဆင်းသက် သုံးစွဲခဲ့သောစကားဖြစ်သည်။ ကန့်ကူဆံမှာ ရှေးအခါက စာရေး ကရိယာ ကျောက်တံတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ရှေးမြန်မာများသည် ပုရပိုက်နက်ဟုခေါ်သော အနက်ရောင်စက္ကူရွက်ချပ် အလွှာခေါက် များပေါ်တွင် ကန့်ကူဆံဖြင့် စာရေးကြရသည်။

စာပေစတင်သင်ကြားရသောအခါ ထိုကန့်ကူဆံကို ကိုင်တွယ်ပုံမှအစ သင်ကြားကြရသဖြင့် ဆရာဦးများကို “ကန့်ကူလက်လှည့်” ဆရာဟုခေါ်ဆိုစမှတ်ပြုကြသည်။ ကန့်ကူ ဆံသည် ကန့်ကူခေါ်-တွင်းထွက် ပစ္စည်းတစ်မျိုးမှ ရရှိသော ကျောက်နုဖြစ်၍ အတုံးအခဲ အစကလေးများဖြစ်သည်။

ထိုအစများကို တုတ်ချောင်းငယ်သဏ္ဍာန် အဖျားချွန်၍ ဖြစ်စေ၊ ကြေးပြန်တံငယ်၏ ထိပ်စတင် တပ်၍ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ လည်းရှိသည်။ ကန့်ကူအနက်ဟူ၍လည်းရှိသည်။

ရှေးအခါက ထိုကန့်ကူဆံများကို ဘုရင့်ဘဏ္ဍာတိုက်သို့ ပို့အပ်ရ၍ ဘုရင်ကမှတဆင့် ဆိုင်ရာစုရေး၊ စုကိုင်၊ စာချီများသို့ လည်းကောင်း၊ ရဟန်းသံဃာများသို့လည်းကောင်း ထုတ်ပေး လှူဒါန်းသည်။ မြန်မာရာဇဝင်တွင် ဆရာတော်ဦးကျည်ပေ့သည် အသက်ကြီးရင့်မှ စာသင်လိုသဖြင့် နန်းတော်သို့ ကန့်ကူဆံအလှူခံ သွားရာ၊ ဘုရင်က “ငရုတ်ကျည်ပေ့ အတတ်ပေါက်ဦးအံ့လော” ဟု ပြောဆိုကြောင်း စကားစဉ်ရှိသည်။

ခွင်ကျ

လက်သမားလောကမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု မှတ်သား
 ကြသည်။ ရှေးအခါက ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၊ နန်းတော်
 ကြီးများ၊ သိမ်ဇရပ်ကြီးများ စသည်တို့ကို ဗိသုကာပညာ ရှင်တို့
 ကြပ်မတ်တည်ဆောက်ကြရသည်။

ဗိသုကာပညာရပ်တွင်

အခုံးနှင့် - အခွက်

အလယ်စာနှင့် - ဘောင်ခွေ

တွင်းနှင့် - စို့ - စရွေး အံကျကိုက်ညီဟပ်မိ၍ နေသားတကျ

ရှိခြင်းကို "ခွင်ကျ" သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ထိုသဘောကို တင်စား၍ မိမိအပ်စပ်သော နေရာနှင့်
 အရည်အချင်းဟပ်စပ်တိုက်ဆိုင်မိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပုံပန်း
 နေသား တကျရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း ခွင်ကျသည်ဟုဆိုသည်။

ချွတ်ခြုံကျ

ဆင်းရဲသားလောကသားတို့မှ ပေါက်ဖွားလာသော စကားဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲလွန်းသောသူတို့သည် ခြုံစရာဟူ၍ စောင်ပင်မရှိ၍ အဝတ်တစ်ထည်ကို နှေ့အခါဝတ်၍ ညအခါချွတ်၍ အချမ်းလုံရန် ခြုံရရှာ၏။ ဒါဝတ်အဖြစ်တစ်လှည့်၊ ခြုံလွှာအဖြစ် တစ်ခါဖြင့် တစ်ထည်တည်းကိုသာလျှင် အသုံးပြုရသော ဘဝမျိုးကို “ချွတ်ခြုံကျ” သည်ဟုဆိုသည်။

ထိုမျှလောက်မဆင်းရဲစေကာမူ၊ ဆင်းရဲခြင်းအကြောင်းကို တင်စားပြောဆိုရာ၌ (ချွတ်ခြုံကျပါသည်) ဟုပြောစမှတ် ပြုကြသည်။

ဂဠုန်ဆားချက်

ရေကန်တစ်ကန်တွင် နဂါးသည် ဘွားကနဲ ပေါ်လာပြီး အမောက်ထောင်၍ နေပူဆာလို့နေ၏။ ကောင်းကင်မှဖြတ်၍ ပျံသန်းသွားသော ဂဠုန်သည် ရုတ်တရက်မြင်လိုက်ရာ၊ အစာအ လို့ငှာ ထိုးသုတ်ရန် ကန်ရေပြင်ရှိ နဂါးထံထိုးဆင်လာချေ၏။

ထိုအချင်းအရာကို မြင်သောနဂါးသည် ချက်ခြင်း လူယောင် ဖန်ဆင်းလျက် ကန်ပေါ်တက်၍ ပြေးလေ၏။ ဂဠုန်သည် မျက်စိဖြင့် တပ်အပ်မြင်လိုက်ရသော နဂါးကို သူ့အားလှည့်စားပြီး လူယောင် ဖန်ဆင်း ပြေးသည့်နောက်သို့ အမျက်ဒေါသချောင်းချောင်း ထွက်ကာ မလွတ်တမ်းလိုက်တော့၏။

ဂဠုန်၏ ရန်မှလွတ်တင်းရန်ပြေးနေသော လူယောင်ဆောင် နဂါးသည် မှီလှမှီခင်၌ ပင်လယ်ကမ်းစပ်သို့ ရောက်သွားသဖြင့် နဂါး အသွင်ပြန်ဖန်ဆင်းကာ ပင်လယ်အတွင်း ငုတ်လျှိုး ပျောက်ကွယ် သွားတော့၏။

ဂဠုန်သည် လွတ်မြောက်သွားသော ပြန်ပေါ် အလာကို အကြံဖြင့် ဆားချက်အလုပ်သမားအဖြစ် လုပ်ကိုင်ယင်း ကမ်းစပ်တွင် စောင့်နေတော့လေသည်။

ဤဒဏ္ဍာရီကိုစွဲ၍ အကြံကုန်သဖြင့် နောက်ဆုံးမှီခိုရာကို ကြံရာမရ လက်ခံလုပ်ကိုင်ရသည့် အခါ တင်စားသုံးနှုန်းသော စကားအဖြစ် ပြောစမှတ်ထားကြသည်။

စက်ပုန်းခုတ်

ပင်လယ်တွင်းလှေလှော်ရွက်တိုက်အလုပ်ဖြင့် အသက်မွေး
ကြသူများထံမှ ဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်သည်။

ပင်လယ်ကူးလှေကြီးများတွင် ရွက်တိုင်ကြီးများကို အသုံးပြု
ကြသော်လည်း၊ လှေဝမ်းအတွင်း၌ အားကောင်းသော စက်ကြီးများ
ကိုပါ တတ်ဆင်အသုံးပြုကြသည်။ တစ်ခါတရံတွင် ရွက်(လေအား)
အပြင်၊ စက်အားကိုပါ ပူးပေါင်းသုံးခြင်းဖြင့် လိုရာခရီးကို အမြန်
ရောက်စေခဲ့သည်။

အချို့ပင်လယ်ပြင်တွင် ကုန်သည်လှေချင်းခရီးနှင့်ကြရာ၌
ရွက်အားကြောင့် ရှေ့လျားသည်ထက် ၊ အတွင်း၌ ထည့်သွင်း
ထားသည့် စက်ကပါ ခုတ်မောင်းပေးခြင်းကြောင့် မိမိလှေသည်
အခြားလှေထက် ပို၍မြန်ဆန်လေ၏။

ထိုသို့အတွင်းမှ စက်အကူအညီဖြင့် လှုပ်နှိုးစေ့စော်ပုံမျိုးကို
တင်စား၍ပြင်ပမှ မမြင်သာ၊ မသိစေပဲ ကွယ်ရာတွင် လျှို့ဝှက်၍
အားပေးစေ့ဆော်၊ သွေးဆောင်လမ်းညွှန်တိုက်တွန်းမှုများကို
“စက်ပုန်းခုတ်” သည်ဟုဆိုကြသည်။

ရွက်-ရွက်ချင်းမပြိုင်ဘဲ၊ စက်အားပါလျှို့ဝှက်သုံးပြီး
အနိုင်ရခြင်းကို စက်ပုန်းခုတ်သည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

စန္ဒာ့ထိ

ပင်လယ်ပျော်တံငါသည်တို့ထံမှ ပေါက်ဖွားလာသော စကားဖြစ်သည်။ ပင်လယ်စပ်တွင် ရေမှီရာ၌ တိုင်များ စိုက်ထောင်ကာ ရေတက်နှင့် ဝင်လာသောငါးများသည် လမ်းပြင်ကျယ်ရာမှ နောက်ဆုံးကျဉ်းရာသို့ လိုက်သွားမိပြီး ထွက်မပြေးနိုင်စေတော့ဘဲ ပိုက်ဖြင့် ဖော်ယူနိုင်အောင် စီစဉ်ထားသော ငါးဖမ်းကရိယာ အဆောက်အဦတစ်မျိုးကို စန္ဒာ့ ဟုခေါ်သည်။

ဆင်များကျိုးသွင်းသကဲ့သို့ ရေထဲမှငါးကို မိမိလိုရာသာ တိုင်များစိုက်ပြီး ကျိုးသွင်းဖမ်းခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

ကျိုးသွင်းခြင်းကြောင့် စန္ဒာ့တွင် ငါးများဝင်မိသည့်အလား တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လှည့်ဖြားမှုထဲသို့ မသိနားမလည်ဘဲ၊ ငြိဝင်ကပ်ရောက်ရခြင်းကို တင်စား၍ “စန္ဒာ့ထိသည်” ဟုခေါ်ကြသည်။

စက္ကလ၊ ဒွန်းစက္ကား

ရှေးမဆူကပင် သုံးနှုန်းကြကြောင်းတွေ့ရပြီး ဗုဒ္ဓဝင် ကျမ်းများ၌ပါ ဖော်ပြကြသည်ကို ထောက်ခြင်းအားဖြင့် ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်ကပင် ဤစကားကို သုံးနှုန်းနေကြပြီဟု ယုံကြည်ကြသည်။

“စက္ကလ” မှာ ပါဠိစကားဖြစ်၍ အလုပ်ကြမ်းကိုပြုလုပ် သူဟု အနက်ထင်သည်။ ယင်းကို “ဒွန်းစက္ကား” ဟု မြန်မာမှုပြုကာ ခေါ်ဆိုကြသည်။ စက္ကလ၏ ဇာစ်မြစ်ကို ရှာဖွေရာ ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများ၌ အမျိုးမြတ်ခြင်း၊ အမျိုးညံ့ခြင်းတို့ကို ခွဲခြားရာတွင် အမျိုးညံ့တွင် စက္ကလကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ကျောက်စာဝန်တော်စိန်ခို၏ မှတ်တမ်းနှင့် ယုဒသန် အဘိဓာန် တွင် စက္ကလကို

၁။ပြည့်တန်ဆာတစ်စုံ၊

၂။သွေးမစွမ်းတစ်စုံ၊

၃။သူ့ကောင်းစားများတစ်စုံ၊

၄။သူ့ကောင်ထမ်းမြေမြတ်

သုတရာဇာတစ်စုံ ဟူ၍လေးမျိုးခွဲခြားကာ ပြထားသည်။

မာန်လည်ဆရာတော်၏ မဆဒေဝကျမ်း၌မူ “စက္ကလငါး အစို့များက” ဟူ၍ ၅မျိုး ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။

မြန်မာမင်းများ အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းတွင်လည်း စပ်လုပ်သူ၊ အမုမ်းလုပ်သူ၊ သူ့ကောင်ထမ်းသူ၊ တွင်းတူးသူ၊ သင်္ကြိုလ်ကိုင်သူ ဟူ၍ ၅မျိုးဖော်ပြသည်။

စပ်လုပ်သူမှာ-လူသေအလောင်းထည့်သော ခေါင်းပျဉ်၊ ကျင်ပု၊ ခံ၊ ဇာတာအိမ်း၊ တလား၊ စမြင်းတိုင် အလောင်းစင်၊ ကြာကလပ်၊ လောင်တိုက် စသည်တို့ လုပ်သောသူကို ခေါ်သည်။ အမုမ်းလုပ်သူမှာ- လူသေအလောင်းစင်လုပ်ပြီး ပိုးဖဲကတ္တီပါတို့နှင့် ရှုမငြီးအောင် ဆင်ယင် ပေးသူဖြစ်သည်။ သူ့ကောင်ထမ်းသူမှာ လူသေကောင် ရွှေပြောင်းခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သောအလုပ်ကို ဥသို လုပ်ပေးရသူဖြစ်သည်။ တွင်းတူးသူမှာ အသေကောင်ကိုဖြစ်စေ၊ အရိုးကိုဖြစ်စေ မြှုပ်ရန်တွင်းတူးပေးရ ခြင်းဖြစ်သည်။ သင်္ကြိုလ်ကိုင် သူမှာ လူသေလောင်းကို မြေမြှုပ်သောအခါ တံစူးဝါးဖြင့် ကိုင်တွယ် မြေမြှုပ်၊ မီးဖုတ်သောအလုပ်၊ အရိုးကောက်၊ အရိုးမြှုပ်၊ အရိုးမျော စသည်တို့ လုပ်သူဖြစ်သည်။

နိမ့်ကျသော အဆင့်ဖြစ်သဖြင့် “စက္ကလ၊ ဒွန်းစက္ကား” ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ဆန်းစစ်

ပညာရှင်တို့မှဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်သည်။ ကဗျာလင်္ကာရေးဖွဲ့သောအခါမျိုးတွင်လည်းကောင်း၊ အမည်နာမပေးသောအခါတွင်လည်းကောင်း၊ အစချီနှင့် လိုရင်းအမည်များသည် အလင်္ကာနည်းဖြင့်သာ မဟုတ်ဘဲ၊ ဆန်းကျမ်းတွင်စည်းကမ်းသတ်မှတ်ထားသော ဆန်းနည်းအရလည်း ကောင်းမွန်မှန်ကန်စေရန် စစ်ဆေးရသော အစဉ်အလာရှိသည်။

ဆန်းနည်းအရ-ဂိုဏ်းရွေးခြင်း၊ ဝံသရွေးခြင်း စသည်ကား အကျယ်ရှိကုန်၏။ အားလုံးကို ကျကျနန သေချာအောင် စစ်ဆေးရပေ၏။

ထို့ကြောင့် အကြောင်းအရာတစ်ခုခု၊ အလုပ်တစ်ခုခုကို ကျနသေချာ စေချာစေရန် ဂဗဏန ကွဲပြားစေရန် ဆန်းစစ်သကဲ့သို့ စစ်ဆေးခြင်းကိုခေါ်ဆိုသည်။

တိကျမှုရှိခြင်း၊ မှန်ကန်မှုရှိခြင်းကိုဆိုလိုသည်။

ဆယ်လီကျ

ရှေးအခါတစ်ကျပ်လျှင်ပြားပေါင်းတစ်ရာရှိ၍ ဆယ်ပြားလျှင် တစ်မူးအားဖြင့် ဆယ်မူးရှိလေသည်။ ကုန်ဈေးတက်ချက် ဘောအခါ ဆယ်လီမူးဖြင့် နှုန်းသင့်တက်ချက်ကြလေသည်။

ထိုသို့ အစိပ်စိပ်အလီလီ အသေးစိပ်ခွဲ၍ တွက်ချက်သည်ကို ဆယ်လီတွက်သည်ဟု ဆို၍ ဆယ်လီကျေသည်။ ဆယ်လီစိပ်သည်၊ ဆယ်လီကျသည် စသောစကားဖြင့် အမှတ်ပြုကြသည်။

အောက်သက်ကျေခြင်း၊ အသေးစိပ်စနစ်ကျခြင်း စသည် တို့ကို ဆယ်လီကျသည်ဟု ဆိုလေ့ရှိသည်။

တစ်ဖူနာ

လောင်းကစားလောက၊ ဖဲလောကမှ ဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်။ သုံးပုံဖဲ ကစားရာတွင် ဖဲသုံးပြားကို တစ်ဖူခေါ်၍ ပြား(၄ဖူ) ရရှိသောအခါ ဖူလုံသည် ဟုဆိုကြသည်။

ထိုအခါတွင် တစ်ယောက်ယောက်က အနိုင်ရသွားပါက တစ်ဖူအတွက် မျှအလျှော်မပေးရချေ။ အကယ်၍ တစ်ဖူ၊ နှစ်ဖူ၊ သုံးဖူစသည်လျှော့၍နေက အလျှော်အတွက်ကျပေးရသည်။ ထိုသို့ မိမိအတွက် လေးဖူရအောင် ကြိုးစားရာတွင် အခွင့်မသင့်၍ တစ်ဖူရထိုက်၍ မရဘဲ ၃ဖူသာရသောအခါ တစ်ဖူနာသည်။ တစ်ဖူကို သို့သည် စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းသည်။

ထိုအကြောင်းကိုစွဲ၍ ရသင့်သောအခွင့်အရေး လက်လွတ် နှစ်နာလိုက်ရသောအခါတွင် 'တစ်ဖူနာ' သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အောင်မြင်လုနီး ခရီးလေးပုံတွင်သုံးပုံဆိုက်၍ တစ်ပုံခန့်လိုနေ သေးလျက် အခွင့်မဆိုက်တော့သည့်အခါ တစ်ဖူလိုသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း တင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

တစ်ဖက်ကမ်းခတ်

ဤစကား၌ ပါဠိစကားမှ တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အတယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ပါဠိအဘိဓာန်ကျမ်း၌ ဤသို့တွေ့ရသည်။

ပါရ = တစ်ဖက်ကမ်း

ဂု = ရောက်ခြင်း (ဆိုက်ရောက်ခြင်း)

(ပါရ+ဂု)ပါရဂု = တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ကူးမြောက်ပေါက်ရောက်သူကို ပါရဂုဟုဆိုသည်။ အတတ်ပညာအရပ်၌ အစမှအဆုံး အိပ်သွန်ဖာ မှောက် တတ်မြောက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာနှင့် တင်စားကာ အလွန်ကျယ်ဝန်းလှသော(ဝါ) ကူးခတ်၍ကမ်းသို့ ရောက်ရန်ခက်ခဲလှစွာသော ပညာသမုဒ္ဒရာဖြစ်လျက်ပင် အဆုံး အဖျားတစ်ဖက်ကမ်းသို့ ပေါက်ရောက်သည်ဟု တင်စားဆိုကြသည်။

မြန်မာဘာသာ၌လည်း ထူးချွန်ပြည့်စုံစွာ တတ်မြောက် ခြင်းကိုပင် တစ်ဖက်ကမ်းခတ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ မြန်မာစာပေ၌ စာရေးဆရာကြီးတစ်ဦးသည် ဤပါရဂုအမည်ဖြင့် ပါရဂုဟူသော ကလောင်တစ်ချောင်း ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ဖူးသည်။

တပူပူပြော

မန္တလေးရှိ ပုဏ္ဏားကုန်းမှ ရှေးမဆွကပင် ဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်ဟု သုတေသီတို့ကမှတ်ယူကြသည်။

မြန်မာတို့သည် ဂါထာမန္တန် အလေ့အထရှိကြသည်။ ထိုဂါထာမန္တန်များ မန်းမူတ်သောအခါ သက္ကဂါထာမန္တန်များတွင် အစဦး၌ ပါလေ့ရှိသော 'ဥုံ' ဟူသောအသံနှင့် 'ဖူ' ဟူသောအသံကို အာဏာစက်ရှိစေရန် ပြင်းပြင်းထန်ထန် မန်းမူလေ့ရှိကြသည်။

ထို့ကြောင့် ဂါထာအကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် ရွတ်ဖတ်ဆိုသည်ကို ပမာပြု၍ (ဥုံထလဲလဲ၊ ဖူထလဲလဲ) ဟူ၍ ဥုံနှင့်ဖူကို တစ်ပြန်တစ်လဲရွတ်ဆိုသကဲ့သို့ အဖန်ဖန်ပြောဆိုခြင်းကို တင်စား၍လည်း သုံးစွဲပြောဆိုကြသည်။

ထပ်ခါထပ်ခါ ကြိမ်ဖန်များစွာဟူသော အနက်ကိုဆောင်၏။ အစသေဝပ်ငြိမ်သက်ပြီး ကိစ္စကိုပြန်၍ပူအောင် ပူကာပူကာ၊ လှုံ့ဆွဖော်ထုတ်ပြောဆိုခြင်းဟူ၍ မှတ်ယူသည်။

တီးခေါက်

သဘင်သည် အသိုင်းအဝိုင်းမှ ဆင်းသက်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ သံစုံတူရိယာဖြစ်သော ပတ္တလား၊ ကြေးနောင်၊ ဗုံစသည် တို့သည်ကောင်း၊ မကောင်း၊ အသံသာ၊ မသာ သိရှိလိုသောအခါ ကိုင်တွယ်ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် မပြီး တီးခေါက်စမ်းသက်ကြည့်ရ၏။

ဤသည်ကိုစွဲ၍ တစ်စုံတစ်ရာကို သိလို၍ အကဲဆန်းခြင်း၊ ယေဘုယျ ဆန်းစစ်ခြင်းတို့ကို တီးခေါက်ကြည့်ကြသည်။ စုံစမ်းကြည့် ကြသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် တိုက်ရိုက်မေးမြန်းခြင်းမဟုတ်ဘဲ သွယ်ဝိုက် သောနည်းဖြင့် သဘောထားစုံစမ်းမှုကို တီးခေါက်သည်ဟု သုံးနှုန်းသည်။

ထို့ပြင် ယင်းသို့ သိရှိရခြင်းကို တီးခေါက်မိသည်ဟူ၍လည်း ဆိုကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ပညာတစ်ရပ်ရပ်ကို အတော်အတန် တတ်မြောက်ခြင်းကိုလည်း တီးခေါက်မိသည်ဟု သုံးစွဲကြသည်။

တံခွန်စိုက်

အားကစားလောကမှ ဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက လှေသဘင်ပွဲ၊ မြင်းခင်းသဘင်ပွဲ၊ ပြေးပွဲ၊ သတ်ပွဲ၊ စသည်ဖြင့် အားကစားနည်းမျိုးစုံ ကျင်းပပြုလုပ်ကြသည်။

ထိုပြိုင်ပွဲများတွင် အနိုင်ရသူသည် အောင်လံကိုရယူစိုက် ထောင်လိုက်နိုင်သောကြောင့် “အောင်လံထူသည်၊ တံခွန်စိုက်သည်” ဟုဆိုကြသည်။ ပန်းဝင်ခြင်းကဲ့သို့ အောင်လံကို ထူစိုက်ခွင့်ရခြင်းသည် ပေါက်မြောက် ထူးချွန်ကြောင်း အမှတ်အသားတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ထိုသဘောကို စွဲ၍ ပြိုင်ပွဲ၌ အနိုင်ရခြင်းကို တင်စား၍ သုံးသည်။ သို့ရာတွင် ယခုအခါ၌ပွဲပေါင်းများစွာ အနိုင်ရ၍ အနိုင်ဆု စုစုပေါင်း အများဆုံးရသူကိုသာ “တံခွန်စိုက်” သည်ဟု မှတ်ယူ သုံးနှုန်းကြသည်။

တန်ပြန်

ဂိုဏ်းဆရာလောကသားတို့ သုံးနှုန်းကြရာမှ ဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်။ လောကီအောက်လမ်း ပညာရပ်၊ စုန်းပညာရပ်များကို ရှေးမြန်မာများ ယုံကြည်လက်ခံကြသည်။

ထိုလောကီအောက်လမ်းပညာသဘော၌ လူတစ်ယောက် ယောက်အား စုန်း-မှော် ပညာရှင်တို့က ဘေးဒုက္ခ သင့်စေရန် ပြုစားနှောင့်ယှက်ထားသောအခါ၊ စုန်းမှော်ပညာသည်တို့ထက် တတ်ကျွမ်းသော ပယောဂဆရာတို့က ထိုသို့ ပြုစားသူအား ပြုစားခံရသူ၏ ဘေးဒုက္ခကို ပြုစားသူထံသို့ ပြန်ပို့လွှဲပြောင်း ခံစားရစေရန် မိမိပညာစွမ်းဖြင့် ပြုမူစီရင်သည်ကို ဒဏ်ပြန်သည်၊ တန်ပြန်သည် ဟုဆိုကြသည်။

နှားကိုကိုက်သတ်ထွက်ပြေးသွားသော ကျားကို ပြန်လာစေလိုလျှင် ကိုက်သတ်ခံလိုက်ရသော နှား၏ အမြီးကိုဖြတ်ပြီး ထိုနှား ပါးစပ် ထဲသို့ ပြန်သွင်းထားကာ ကိုက်သွားသော ကျားအား ထိုနှား ဂျိုရာသို့ ပြန်၍ပြန်၍လာလေ့ ရှိစေရန်ပြုမူ တန်ပြန်ကြည့်သည်။ ဤအပြုအမူမျိုးကိုလည်း တန်ပြန်သည်ဟု ခေါ်မှတ်သည်။

ထိုသို့ပင်-ထပ်တူထပ်မျှ လက်ဖျက်ပြန်ခြင်း၊ ပါးကိုက်၍ နားပြန်ကိုက်ခြင်း ဆိုသကဲ့သို့ လတ်တလောခြင်း လက်စားချေခြင်း စသည်တို့ကို တင်စား၍ (တန်ပြန်) သည်ဟုသုံးနှုန်းကြသည်။

တုံးကျော်

ဘုန်းကြီးပျံ့ပွဲများ ဆင်နွဲ့ရာမှ ဆင်းသက်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးများပျံ့လွန်တော်မူသောအခါ မီးကျည် တုံးပစ်လွတ် မီးပူဇော်၍ အပြီးသတ် သင်္ဂြိုဟ်ကြလေသည်။

ထိုအခါ၌ အချို့ "တုံး" (ဒုန်း)သည် လောက်တိုက်ကို မထိမှန်ပဲ တစ်ဖက်သို့ပင် ကျော်ထွက်သွားတတ်ပေရာ၊ လူအများက ဘုန်းတော်ကြီး၏ ဘုန်းတော်၊ ဂုဏ်တော်ကြောင့် (တုံး) ကပင် ရှောင်လွှဲ ဖြတ်ကျော်သွားကြရသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုစကားဖြင့်

မြန်မာ့စကားအော်မြစ်

ဆရာတော်သည် "တုံးကျော်သည်" စသည်ဖြင့် တုံးအကျော်ခံခြင်း ထူးကဲသော အဖျက်ဆီးဒဏ်ကို ခံနိုင်သည့် ဂုဏ်အဖြစ်သုံးနှုန်း စကားလွင့်ကြသည်။

ထိုမှတဆင့် လူအများက သေဘေးမှလွတ်သည်၊ ဘေးကင်းပြီ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်လည်း "တုံးကျော်သည်" ဟုပင် ဆိုကြပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် လူတစ်ယောက်အား သေးဆုံးလေပြီ ကဲ့သို့ သတင်းထွက်ပေါ်ပြီးမှ တကယ်သေပျောက်ခြင်း မရှိခဲ့သော် ထိုသူသည် သေခြင်းပြီးသွား၍ တော်တော်နှင့် သေတော့မည် မဟုတ်ဟူ၍ မင်္ဂလာသဘောဖြင့်၊ သေမင်း၏ အသွင်တင်စားကာ "တုံးကျော်သည်" ဟုပင် ဆိုကြလေသည်။

သေမင်းကျော်သည်၊ သေမင်းပီးသည်ဆိုသည့် သဘောပင် ဖြစ်သည်။ အချို့ကတုံးသည် အဝေးမှပြေးလာသော အခါ အန္တရာယ် ပြုမည့်သဘောရှိ၍ စိုးရိမ်စရာရှိသော်လည်း၊ ထိမှန်စဖွယ် နေရာကို ကျော်လွန်သွားသောအခါ ထိုအန္တရာယ်ကို နောက်ထပ် စိုးရိမ်စရာ မရှိတော့၍ လွတ်မြောက်ကင်းစင်းသွားသည့် သဘောကို တင်စား၍ ဆိုသည် ဟု မှတ်ယူကြသည်။

လောင်တိုက်ကိုပစ်သော မီးလောင်စေသည့်တုံးကို (ဒုန်း)ဟု အသံထွက်ခေါ်ဆိုကြသော်လည်း ဒုန်းကျော်သည့်ဟု ပြောကြရာမည့် အစား "တုန်းကျော်သည်" ဟုသာ သုံးနှုန်းပြောဆို လျက်ရှိကြသည်။

ထီးရိုးရှည်

ထီးနန်းရိပ်နှင့် မကင်းသောမျိုးမတ်၊ မင်းမူထမ်းတို့မှ ဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်။ စကားအပြည့်အစုံမှာ “မောင်မောင်ဆိုလေထီးရိုးရှည်” ဟူ၍ သာဖြစ်သည်။

အသည်သားတစ်ဦးအား မင်းမူထမ်း ထီးတော်မိုးအဖြစ် မြောက်စား၍ လူအများက မင်းညီမင်းသား အနွယ်ကဲ့သို့ မောင်မောင် ဟု အမည်ရှေ့တွင်တပ်၍ ခေါ်ရရာထိုသာမန်ညောင်ည အသည် သားသည် ဘဝင်စိတ်ကြီးဝင်လျက် “မောင်မောင်” ဟုအခေါ်ခံရတိုင်း၊ သူ့ကိုင်ဆောင်ရသော ထီးကို ထီးရိုး တစ်လက်မစီမြင့်၍ကိုင်သဖြင့် ထီးရိုးသည် ရှည်၍ရှည်၍သာ တက်လာသည်ကို စွဲလျက် “မောင်မောင်ဆိုလေ ထီးရိုးရှည်” ဟု ဆိုကြသည်။

ထိုသဘောကို မှီစွဲ၍ မလိုလားလေ၊ ပို၍လွန်ကဲလွန်းလေ စသည်အားဖြင့် ဆန့်ကျင်တော်လှန်၍ အကဲလွန်ပြုမှုသည်ကို အဓိပ္ပါယ်ယူကာ တင်စားသုံးနှုန်း ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဒက်ထို

မြင်းပွဲများစတင်ပေါ်ပေါက်လာပြီးမှ သုံးနှုန်းလာသော စကားဖြစ်သည်။ မြင်းပွဲတွင် ပြိုင်မြင်းနှစ်ကောင်စလုံး တညီတည်း၊ တပြိုင်တည်း အတူပန်းဝင်သည့်ပွဲကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် "Dead Heat" အသံထွက်နီးရာအားဖြင့် "ဒက်ထို" ဟုခေါ်ကြလေ၏။

ထိုသို့မြင်းနှစ်ကောင်ကိုက်ညီခြင်းကို တင်စား၍ စာမေးပွဲတွင် မေးသောမေးခွန်း နှင့် မိမိကျက်ထားသောစာတို့ အံ့ကိုက်ကျခြင်း၊ ထပ်တူကျခြင်းကို "ဒက်ထို"ပဲဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

မီးရထား ၂-စင်း တစ်ချိန်တည်း ဘူတာရုံသို့ အရောက် တူညီလာခြင်းကိုလည်း "ဒက်ထိုတိုး"သည်။ ဒက်ထိုရောက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

မူရင်းအင်္ဂလိပ်အသံထွက်မှ ဆင့်ပွားလာသော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သည်။

ဒုံရင်း

အားကစားပြိုင်ပွဲများမှဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်။ ပြေးပွဲပြိုင်ပွဲများ၏ ထွက်ရာတာအစကို “ဒုံ” ဟုခေါ်၍ ပန်းဝင်ရမည့်အဆုံးကို “ပန်းတိုင်” ဟုခေါ်ဆိုသတ်မှတ်သည်။

ထို့ကြောင့် အရင်းအစသို့ပြန်ရောက်ခြင်းကို “ဒုံရင်း” ဆိုက်သည်။ “ဒုံရင်း” ခဲကျသည်။

အရောင်းအဝယ်လုပ်ရာတွင်လည်းကောင်း အမြတ်မရပဲ- အရင်းတိုင်းသာရှိခြင်းကို ဒုံရင်းဟုသုံးသည်။

ထို့အတူ-စာမေးပွဲဖြေသော်လည်း၊ မအောင်မြင်ပြန်သဖြင့် မူလအတန်း၌ပင်ပြန်နေရသည့်အခါ “ဒုံရင်း” ပြန်နေရသည်ဟု သုံးနှုန်းသည်။

ဒေါင်းတောက်

တောတွင်းတိရစ္ဆာန်တို့နှင့် အနေများ၊ အမြင်များသော ပတ်ဝန်းကျင်မှဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်သည်။ ဥဒေါင်းငှက်များ သည် တွန်ကျူးကြလျှင် “အိုးဝေ—အိုးဝေ” ဟုတွင်ကျူးကြသော် လည်း၊ မြေပြင်တွင် အစာကိုမြင်၍ ကောက်ယူစားတော့မည် ဆိုလျှင် ကြက်များကဲ့သို့ ဆက်ကာ၊ ဆက်ကာလည်ငေါက်၍ အစာ မကောက် သေးပဲ တတောက်-တောက်ဖြင့် ဟိုဟိုသည်သည် နှုတ်သီးတောက် လေ့ရှိပြီးမှ အစာကိုကောက်လေ့ရှိသည်။

ဒေါင်းတို့သည် အစာကို တောက်တောက်၊ တောက်တောက်- နှင့် အသံပြုပြီးမှ ကောက်စားလေ့ရှိသကဲ့သို့ လူတို့သည် အနံ့အပြား လှည့်ကာလည်ကာ မနေမနားရှာဖွေခြင်းကို “ဒေါင်းတောက် အောင်ရှာသည်” “ဒေါင်းတောက်နေတာပဲ”၊ အစရှိသဖြင့် တင်စား ပြောဆိုကြသည်။

ဓမ္မန္တရယ်

ဓမ္မနှင့်ဆက်နွယ်သောတရားဘာသာဆုံးမ စကားဖြစ်သည်။ လူတို့သည်မိမိကိုယ်တိုင် ဒါနမှကိုပြုနိုင်လျှင်ပြုပါ။ မပြုနိုင်လျှင်လည်းနေပါ။ သူ့ကပ်ပါးအလှူဒါနအမှုကိုရှုံ့ချခြင်း မပြုအပ်။ ပြုခဲ့သော် ပုညန္တရယ်ငြိတတ်၍ ယခုဘဝနောင်ဘဝ၊ ဓနဥစ္စ ဗလာနတ္တိဆင်းရဲအတိဖြစ်တတ်သည်။

သီလသီတင်းဆောက်တည်သူကိုလည်းကောင်း၊ သမာဓိတရားပွားများသူကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာပညာအားထုတ်သူကိုလည်းကောင်း ရှုံ့ချကဲ့ရဲ့လျှင်လည်း ထိုအတူပင်-ဓမ္မန္တရယ် ငြိ၍သီလသိက္ခာ၊ အလိမ္မာကင်းလျက် ယုတ်ညံ့ခြင်းအတိဖြစ်တတ်သည်။

ထို့သို့သောအပြုအမူမျိုးလုပ်တတ်သူကို ဓမ္မန္တရယ်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

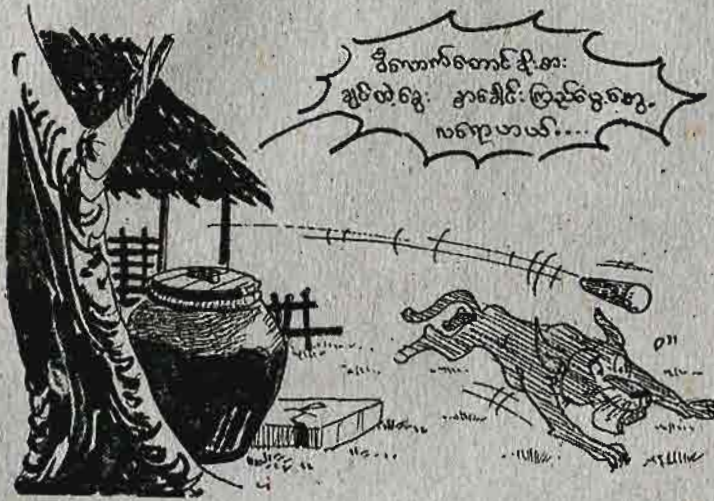

နားခွက်ကမီးစောက်

မြန်မာဘုရင်လက်ထက် စစ်မှူထမ်းလောကမှဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်သည်။ ရှေးကမြန်မာစစ်တို့ သုံးစွဲသော ကျောက်မီးသေနတ်မျိုးမှာ ယမ်းထည့်ပြီးနောက်မီးပွင့်အောင် ရိုက်ခတ်ကာယမ်းကိုမီးစွဲငြိစေခြင်းဖြင့်ပစ်ခတ်ရလေသည်။

ထိုသေနတ်တွင်မီးပွင့်အောင်ရိုက်ခတ်သော စိုင်ပေါင်မောင်းတတ်ရိုက်ချက်ကျရာနေရာအနီး၌ ယမ်းထည့်သော “နားခွက်” ခေါ်သည့်အစိတ်အပိုင်း အခွက်ကလေးရှိသည်မောင်းကိုရိုက်၍ “ချက်” ကနဲအသံမြည်သည်နှင့်တပြိုင်နက် နားခွက်ကိုမီးစွဲ၍ မီးတောက်ကူးသွားသည်မှာ အလွန်လျင်မြန်လေသည်။

ထို့ကြောင့်လျင်မြန်သောအကြောင်းတရားကိုဆက်၍ ဖြစ်ပေါ်မှုကို “ချက်ဆို-နားခွက်ကမီးစောက်သည်” ဟုတင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။ အလွန်အကင်းပါသူ၊ နှောင့်နှေးဆိုင်းတူခြင်းမရှိ ရုတ်တရက်အသိဉာဏ်ချက်ချင်းဖြစ်ပေါ် နိုးကြားလှယ်သူများကို ချီးကျူးသောအားဖြင့် “နားခွက်ကမီးစောက်သည်” ဟုတင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

ဒီဟက်စကားနဲ့
 နှစ်ဖက်ရဲ့ နှာခေါင်းကြည့်နေစရာ
 လရာဟယ်...

နှာခေါင်းနှင့်ကျည်ပွေ့တွေ

အရပ်စကားဖြစ်သည်။

ခိုးဝှက်၍စားတတ်သောခွေးများကို မီးဖိုချောင်တွင်အလွယ်
 သင့်ရာ ငရုတ်ကျည်ပွေ့နှင့် ပစ်ခတ်မောင်းထုတ်ရာတွင် ဦးထိုး
 ထားသော နှာဖျားတစ်ဝိုက် နီးရာကို ထိမှန်တတ်မြဲဖြစ်သဖြင့်
 နှာခေါင်းနှင့် ကျည်ပွေ့တွေ သွားမည်ဟု ကြိမ်းဝါးတတ်ကြလေသည်။

ဤတွင်အရိုက်အနှက် မခံရလေဟန်တူသော အထင်ဖြင့်
 ပေါ့ပေါ့တန်တန် ခိုးဝှက်စားနေရာ၊ ခံရသောအခါ မျှော်လင့်သည်
 ထက်ကြီးလေးသော ဘေးဒဏ်ထိရသည်သဘောကို တင်စား၍
 ပေါ့ပေါ့ဆဆနှင့် ဒုက္ခအကြီးအကျယ် တွေ့နိုင်သည်ဟူသော
 အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးနှုန်းကြသည်။

အပျက်-အပျက်နှင့် နှာခေါင်းသွေးထွက်သည်ဟူသော
 စကားနှင့်သဘောဆင်၏။

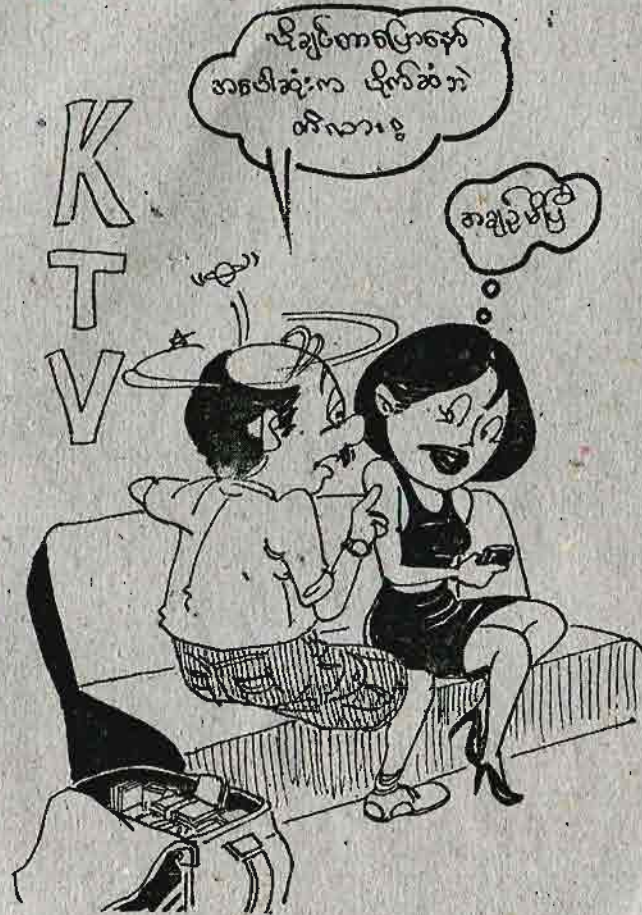

နတ်သမီး

စစ်မဖြစ်မီကပေါ်သော မီးခြစ်တံဆိပ်များအနက် နတ်သမီး တံဆိပ်သည် နာမည်ကြီးခဲ့လေသည်။ ထိုနတ်သမီး မီးခြစ်ပေါ်တွင် “ဥတုသုံးပါးခံသည်” ဟူသော စာတမ်းပါရှိသည်။

ဆိုလိုရင်းမှာ ထိုမီးခြစ်သည် ပူပြင်းခြင်း၊ စိုထိုင်းခြင်း၊ အေးမြခြင်းစသော နွေမိုးဆောင်း ဥတုသုံးပါးစလုံး၏ ရာသီဟူသမျှတွင် အချွတ်မယွင်း အသုံးခံကြောင်း ကြော်ညာထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုစာတမ်းကိုပင် အဓိပ္ပာယ်တလွဲကောက်ယူကြ၍ ပြည့်တန်ဆာမများအား သရော်သောအားဖြင့် “နတ်သမီးတံဆိပ်” မီးခြစ်ဟု တင်စားခေါ်ကြသည်။

အချို့လည်း ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်းများသော နတ်ပြည်မှ စကားလုံးအနက်ယဉ်သဖြင့် နှုတ်တွင်လာခဲ့လေသည်။

ပလူပျံ

ကျေးလက်တောရွာမှ ဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်၏။ နွေဦးပေါက်ကာလတွင် နေဝင်ဖြိုးဖျံအချိန်များ၌ ပုရွက်ဆိတ်နှင့် ပလူကောင်တို့အကောင်ပေါက်စမြေတွင်းမှ ပျံထွက်လေ့ရှိကြသည်။

ထိုအခါ ပလူကောင်များသည် အလွန်များပြား၍ အအုပ်လိုက် အစုလိုက်ပြန်ထွက်လာပြီး မီးရောင်ရှိရာသို့ တိုးဝေ့စုအုံ လေ့ရှိကြရာ၊ ထိုသို့ ဝဲပျံသန်းနေပုံကို ပမာပြု၍ စာရွက်စာတမ်းများ ကြဲဝေရာ၌လည်းကောင်း၊ အပျံအနံ့ ပျံဝဲရောက်ရှိခြင်းကို တင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် ပေါများခြင်းအနက်ကို ဖော်ဆောင်ရာ၌ တင်စား၍ သုံးနှုန်းကြပြန်သည်။ ငွေကြေးတို့ “ပလူပျံ” အောင်ပေါများသည်၊ စားစရာတို့ အောတိုက်အောင် “ပလူပျံ” နေတာပဲဟု သုံးနှုန်းကြလေသည်။

ပါစားပေး

ကြွအံကစားကြရာမှ ဆင်းသက်လာသောမြန်မာ့ရိုးရာ စကားလုံးတို့ဖြစ်သည်။ ပုဆစ်ကြွ ကစားရာတွင် ကြွပွင့်နှစ်ပွင့်ကို “ပါ” ဟုခေါ်ရာ၊ တစ်ဖက်မှ အခြား ပြိုင်ဖက်အား လက်ရည်အသာ ပေး၍ ကစားလိုသဖြင့် “ပါစားပေး” သည်ကို အစွဲပြု၍ သုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်သည်။

အခွင့်အရေးပေးခြင်း၊ အလိုလိုက်ခြင်း၊ မျက်နှာသာ ပေးခြင်း၊ စသည်တို့တွင် “ပါစားပေး” ဆိုသော စကားလုံးတို့ကို ပမာပြုသုံးနှုန်းကြသည်။

ပေါက်လွတ်ပဲစား

လှေ့လှော်သားတို့မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသော စကားရပ်ဖြစ်သည်။ လက်လှော်ကလေးများသည် ပိန်းကောလှေကြီးများကဲ့သို့ ပဲ့ကိုင်ပေးရသော ပဲ့တက်မ အနောက်တွင် မပါရှိပဲ၊ လှော်တက်ဖြင့်သာ ပဲ့ကိုင်ပေးရပြီး မိမိသွားလိုရာကို ဦးတည်ပေးရသည်။

ထိုလှေမျိုးကို ပေါက်လွတ်လှေဟုခေါ်တွင်၏။ လူများတွင်လည်း ပေါက်လွတ်လှေကဲ့သို့ ပဲ့ကိုချုပ်ထိန်းခြင်းမရှိပဲ လွတ်ထွားသည်ကို “ပေါက်လွတ်ပဲစား” ထားသည်ဟု ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းသည်။

အထူးသဖြင့် စည်းကမ်း ဘောင်ကျော်သူများ၊ ပရမ်းပတာရှိသူများကို “ပေါက်လွတ်ပဲစား” ဟုခေါ်ကြသည်။

ဦးသိန်းအောင်(မြန်မာစာ)

မြန်မာ့စကားလားမြစ်

ပတ်တုတ်

သဘင်သည်လောကမှ ဆင်းသက်လာသော စကား ဖြစ်ပေသည်။ ပွဲများတွင်လူပြတ်တို့၏ ရယ်မောစရာ ဖျော်ဖြေမှုကို သဘောကျ၍ ပရိသတ်ကရယ်မောရာတွင် တော်ရုံနှင့် မရပ်တန့်ပဲ ဆက်လက်၍ ရယ်မောနေသောအခါ၊ နောက်ထပ်ဖျော်ဖြေ မှုများအတွက် အလျဉ်ပြတ်ကာ ဆိုင်းငံ့ပြတ်လပ်မနေစေရန်အတွက်၊ အရယ်မောတစ်ဖန် ရပ်ကြစေရန် ပတ်မကြီးကို တီး၍ အချက်ပြုလေ့ ရှိကြသည်။

ထို့ကြောင့် အချို့ပြက်လုံးများကို “ပတ်တုတ်” မရအောင် ရယ်ရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုသဘောမှ ထစ်စုံတစ်ရာကို အလျဉ်ပြတ်ပြတ်သွားအောင် ဟန်ပတားရပ်တန့်လိုက်သောအခါ “ပတ်တုတ်သည်” ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

မိန်းမများကိုယ်အင်္ဂါဖြင့် တိုင်းတာဆဲရေး ရေရွတ်ခြင်း ကိုလည်း “ပတ်တုတ်သည်” ဟု သရော်၍ ပြောဆိုကြသေး၏။

၉-ကြမ်းကျေ

ပြောဆိုဆုံးမရာတွင် သုံးသော သြဝါဒစကားဖြစ်၏။
 ရှေးမြန်မာပညာရှိတို့က (၁)။ပလုပ်မလောင်း၊ ပါးဖြဲနားဖြဲ
 စားသောက်သော အစားကြမ်းခြင်း။ (၂)။ဒူးထောင်ပေါင်းကားဖြင့်
 အိပ်တတ်သော အအိမ်ကြမ်းခြင်း။ (၃)။ခြေနင်းပြင်း၍ ဟိုယိမ်း
 သည်ယိုင်သွားလာတတ်သော အသွားကြမ်းခြင်း။ (၄)။ပေပေ-ရေရေ
 ထိုင်ခြင်း၊ ဒူးနေရာဒူး-တော်နေရာတော် မထားဘဲ ထိုင်တတ်သော
 အထိုင်ကြမ်းခြင်း။ (၅)။လက်ခုပ်လက်ဝါးတီး၍ အော်ကျယ် ဟစ်ကျယ်
 တွန့်လိမ်ရယ်မောသော အရယ်ကြမ်းခြင်း။ (၆)။အရိုအသေမမြူ
 သိတတ်မှုမရှိသော ကိုယ်ကြမ်းခြင်း။ (၇)။ဆုံးရေးပြောဆိုတတ်သော
 နှုတ်ကြမ်းခြင်း။ (၈)။အမှုနှင့် မလိုက်အောင် ရိုက်နှက်ဆုံးမတတ်သော
 အရိုက်ကြမ်းခြင်း။ (၉)။သူတစ်ပါးအား ထစ်ကနဲရှိလျှင် စိတ်လိုက်
 မာန်ပါ မကောင်းကြံတတ်သော စိတ်ကြမ်းရှိခြင်း။

ဤကား ၉-ကြမ်းဖြစ်ပြီး၊ ဤဖော်ပြပါအချက်အားလုံး
 ကျေသူကို ၉-ကြမ်းကျေသူ (သူယုတ်မာ) ဟု သတ်မှတ် သုံးနှုန်းသည်။

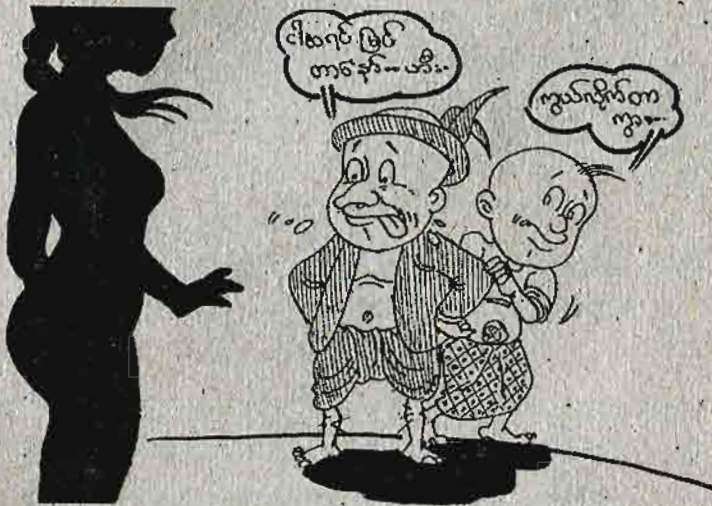
သူတို့က အခု ဖြစ်တာ
 မဟုတ်ဘူး ပန်းရှေးရှေးကတည်းက
 ဒီလို ဆန်းစိတ် တွေက...

ပြည့်တန်ဆာ

တိုင်းပြည်၏ တန်ဆာသဖွယ် မြို့ရွာစည်ပင်စေရန် ကာမဂုဏ်ဖြင့် ဖျော်ဖြေမည့် အမျိုးသမီးများကို ရှေးရှေးအခါက တိုင်းပြည်တည်ထောင်ရာတွင် တာဝန်ချလုပ်ကိုင်စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အခကြေးငွေယူ၍ ကာမဂုဏ်ဖြင့် ဖျော်ဖြေသူ၊ မေထုန်မှုကို ပြည့်စွမ်းသူ မိန်းမတို့အား “ပြည့်တန်ဆာ” ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

ပါဠိဘာသာ၌ နဂရသောဘိနီ (ပြည်ကိုတင့်တယ်စေသူ) ဟုခေါ်ဆိုရာတိုက်ရိုက် ပြန်ဆိုထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဘုရားပွင့်တော် မူကာနီးကာလ၌ ဝေသာလီပြည်တွင် လိစ္ဆဝိမင်းတို့က အမ္ပပါလီကို ပြည့်တန်ဆာ အမှတ်ပြု၍လည်းကောင်း၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ကလည်း အတုယူကာ သလာဝတီအား မင်းကြီးတစ်သိန်း၊ ပြည်သူနှစ်သိန်း၊ ငွေသုံးသိန်းဖြင့် ပြည့်တန်ဆာအရာ ပြုထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

“ပြည့်တန်ဆာ” စကားအသုံးအနှုန်းမှာ ရှေးမဆွကပင် ရှိနေကြောင်း အထောက်အထားများတွင် တွေ့ရသည်။

ပုဏ္ဏားကွယ်

ရှေးခေတ်ဗိသုကာကြီးများ၏ လောကမှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွား လာသော စကားဖြစ်ပြီး၊ အိန္ဒိယ မူလစကားဖြစ်ပေသည်။

လူနေအိမ်အဆောက်အဦတို့ဆောက်လုပ်ကြရာတွင် အခန်းနှစ်ခု၏ အလယ်ရှိတိုင်ကို ပုဏ္ဏားကွယ်ဟုခေါ်သည်။ ပုဏ္ဏားမျိုးတို့ကား လင်သည်ပုဏ္ဏားကြီးအပြင်သို့ထွက်လျှင် ကျန်ရစ်သူ ပုဏ္ဏားမသည် အိမ်ဥပစာသို့ တစ်စိမ်းတစ်ရံစာ လာရောက်မရောက်ကို ဤအကွယ်မှ ချောင်းမြောင်းကြည့်ရှုလေ့ရှိ၏။

ထိုချောင်းမြောင်းကြည့်ရှုရန်အကွယ်အကာကို ပုဏ္ဏားကွယ်ဟု ခေါ်ဆို သုံးနှုန်းကြသည်။

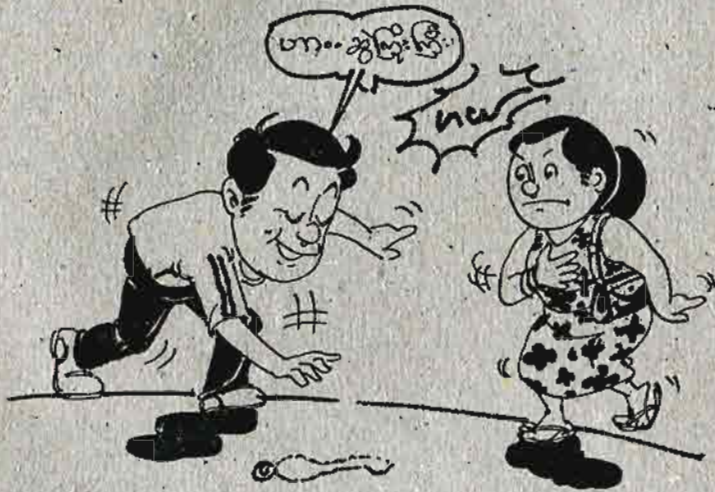

ပတ်ထမ်းတွေ့

အရပ်သုံးဒဏ္ဍာရီစကားမျှသာဖြစ်သော်လည်း မြန်မာတို့ စကားဝိုင်း၌ မကြာခဏပြောဆို သုံးစွဲကြောင်းတွေ့ရသည်။ လူတစ်ယောက်သည် မိတ်ဆွေတစ်ဦး၏ ဇနီးလင်အမြှောင် ထားကြောင်း၊ ထိုမိတ်ဆွေအား ပြောပြမိရာ ထိုမိတ်ဆွေကပင် သူ့အား မိမိဇနီးကို အသရေ ဖျက်၍ စွပ်စွဲသည်ဟု တရားရုံးသို့ တိုင်ကြား လေ၏။

တရားရုံး၌ တရားသူကြီးသည် သတင်းပြောသူနှင့် လင်ငယ်ဆိုသူတို့အား “ပတ်မ” တစ်လုံးကိုထမ်း၍ မြို့ကိုလှည့်စေလျက် ထိုပတ်မထဲတွင် ထိုသူတို့မသိအောင် သဲလွန်စ စကားနားထောင်မည့် သူတစ်ယောက် ထည့်ပေးလိုက်လေသည်။

လမ်းတွင် ထိုသူနှစ်ဦးသည် မိမိတို့အဖြစ်မှန်ကို ဖွင့်ဆို၍ ခံရသောဒဏ်အတွက် ညဉ့်တွားကြရာ သတင်းပေးမိသူက “အကျိုးလို့၍ ညောင်ရေလောင်းမိကာမှ ပတ်ထမ်းနှင့်တွေ့ရလေ၏” ဟုဆိုလေသည်။ လင်ငယ်ကလည်း နောင်တရကြောင်းဆိုသည်။ ထိုးစကားအရတရားသူကြီးသည် အမှုမှန်ကို စီရင်နိုင်လေသည်။ ဤဒဏ္ဍာရီကိုစွဲ၍ အကျိုးလို့၍ ပြုရာ၌ အကျိုးအစား အပြစ်သင့်ရောက် ရသည်ကို တင်စားသုံးနှုန်းကြကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပတ်တီးချ

မြန်မာတို့ပြောရိုး ပြောစဉ်စကားမဟုတ်သော်လည်း စကားအဆင်တန်ဆာဆင်ရာ၌ ကလိမ်ကျခြင်း၊ တစ်ပတ်ရိုက်ခြင်း၊ လိမ်လည်ခြင်း စသည်တို့တွင် “ပတ်တီးချ” သည် ဟု သုံးစွဲသည်။

စင်စစ် ဤစကားမှာ ဟိန္ဒူစကားဖြစ်ပြီး “လိမ်လည်သည်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ဟိန္ဒူစကား၌ပင် (လိမ်လည်မှုဖြင့်ရိုက်သည်၊ လိမ်လည်မှုဖြင့်ထိပါးစေသည်) ဟူ၍ (ပတ်တီးမားရိုး) ဟု သုံးနှုန်းရာ မြန်မာတို့က အလွယ်သုံးစကားအဖြစ် “ပတ်တီးချ” သည် ဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဒီနေ့ကော ဖူလုံ ဖြီ
မနက်ဖြန်ကော... နဂါး...

ဖူလုံ

ဖဲလောကမှ ဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်သည်။
ဥပုံဖဲကစားကြရာတွင် ဥပြားလျှင် တစ်ဖူခေါ်၍၊ ဆယ်နှစ်ပြား ၄-
ဖူရလျှင်အခြားပြိုင်ဘက်နိုင်သော်လည်း အလျော်မပေးရတော့သဖြင့်
ဖူလုံလောက်စွာရရှိသည်ကို တင်စား၍ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း
သဘောကို ဆိုသည်။

ယခုခေတ်တွင် “ဖူလုံလောက်မှုကို” အကြောင်းပြု၍
လူမှုဖူလုံရေးအသင်းအဖွဲ့များပင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင် သုံးနှုန်းလာ
ကြသည်။ “ဖူလုံ”ခြင်း၏ အနက်ကား၊ ပြည့်စုံခြင်း၊ ပြည့်မောက်ခြင်း
ဟုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ရိက္ခာဖူလုံခြင်း၊ ငွေကြေးဖူလုံခြင်း၊ အဝတ်အထည်ဖူလုံခြင်း
စသည်ဖြင့် ပြည့်စုံခြင်းအဓိပ္ပါယ်ဆောင်သည့် နေရာတွင် သုံးနှုန်းသည်။

ဗိုင်းတာမ

ကံစာကြွယ်မလှလို့
ဆင်းရဲရဲထဲ ကြားထဲ
ဗိုင်းတာမ လို့ ခေါ်ပြောခံ
၇၈၀းတယ်...
၈၀၀းတယ်...
၉၀၀း... ၁၀၀း...

၈၀၀း
၉၀၀း

မြန်မာ့ထီးရိပ်နန်းရိပ်မှ ဆင့်ပွားဆင်းသက်လာသော စကား
ဖြစ်သည်။ မြန်မာမင်းများလက်ထက်တော်က ချည်ငင်ရန် အတွက်
လည်းကောင်း ဆီမီးထွန်းရန် ဇီးဇာအတွက်လည်းကောင်း၊ ဝါဂွမ်းကိုဖွဲ့၍
ဗိုင်းတောင့်များပြုလုပ်စေရန် တတ်ကျွမ်းသူလူအချို့ကို စီမံခန့်ထားသည်။
ယင်းတို့ကို “ဗိုင်းတာရ” ဟူ၍ သီးခြားအစုအဖွဲ့ကာ
အလုပ်သမားရပ်ကွက်အဖြစ်တာဝန် ချထားပေးခဲ့သည်။ ထိုဗိုင်းထေရ်၊
ဗိုင်းတောင့်အလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ကြသူများကား မင်းမူထမ်းအစုတွင်
ကြေးရိက္ခာနည်းပါး၍ နိမ့်ကျဆုံးသော အလုပ်သမား လူတန်းစား
တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် လူတန်းစားခွဲခြားရာတွင် သူကြွယ်မျိုး၊ မင်းမူ
ထမ်းမျိုး၊ အသည်မျိုး စသည်ဖြင့် အမျိုးအလိုက်ခွဲခြားရာ ဗိုင်းတာ
မျိုးသည် အနိမ့်စားမင်းမူထမ်း အစုအဝင်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်အား နိမ့်ကျသူ၊ အမျိုးနိမ့်သူ၊
ဇာတ်နိမ့်သူ၊ အောက်တန်းကျသူ၊ ဆင်းရဲမွဲတေသူဟု ဆဲရေးတိုင်းထွာ
ကြသောအရာ “ဗိုင်းတာမ” “ဗိုင်းတာကောင်” ဟု ဆိုကြသုံးနှုန်း ကြသည်။

ဗိုင်းတာမသည် ယုတ်ယုတ်မာမာစကားမဟုတ်သော်လည်း
ဘဝအခြေအနေကို ဖော်ပြသော စကားရပ်ဖြစ်ပြီး မိန်းမသားတို့သာ
လျှင်ပြုလုပ်လေ့ရှိသဖြင့် “ဗိုင်းတာကောင်” ဟူ၍ သုံးနှုန်းလေ့မရှိချေ။
ဗိုင်းတာမ ဟုသာ အသုံးများသည်။

ဘီလပ်

ဤစကားမှာ မြန်မာစကားစစ်မဟုတ်ပေ။ “ဘီလပ်”ဆိုသည်မှာ အိန္ဒိယတိုင်းသား ကုလားစကားဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ခန့်က အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့ အိန္ဒိယပြည်အရှေ့ပိုင်း ဘင်္ဂလားပြည်သို့ ဝင်ရောက်စပြုလေသည်။

အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်တို့သည် ဟူဂလီမြစ်ဝ၊ လူမရှိ- ဆင်နေကျားအောင်း အရပ် မြစ်ကမ်းပါးတစ်နေရာကို ခုတ်ထွင်၍ သင်္ဘောသား အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်တို့ ခြေကုပ်ပြု၍နေသော ဈေးတစ်နေရာဖြစ်လာပြီး၊ ထိုဈေးဆိပ်နေရာလေးကို ဘင်္ဂလားပြည်သားတို့က အင်္ဂလိပ်တို့ကို အစွဲပြုပြီး “ဘီလပ်ဈေး” ဟုခေါ်စမတ်ပြုကြသည်။

ယင်းအင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာပြည်သို့ကျူးကျော်ခြေချလာသော အခါတွင်ကား မြန်မာတို့က “ဘီလပ်” ဟုခေါ်ဆိုကြပြီး၊ ယင်းတို့ သောက်သုံးသော အချိုရည်ကို “ဘီလပ်ရည်”၊ ယင်းတို့နေထိုင်ရာ နေရာကို “ဘီလပ်နိုင်ငံ” ဟုခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲကြခြင်း ဖြစ်သည်။

စင်စစ်မြန်မာတို့ အသုံးများသော်လည်း၊ မူရင်းမြန်မာစကားမဟုတ်ချေ။

အိုး...
ဟေ့... ဂွတ်... ဂွတ်...

ဘရုသုက္ခ

ပညာသည်စကားဖြစ်သည်။

ထိုစကားမှာ “ဘရုသုက္ခပြုလုပ်သည်” ဟူသောစကားပေါ် အခြေခံပြီး ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ရှုတ်ရှုတ်ထွေးထွေးဖြစ်အောင် နှောက်ယှက်ခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်မရှိပဲ လေလွင့်ကာ ပြုမူလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ လူမုန်းစဖွယ်ရွတ်နှောက် စွက်ဖက်ခြင်း စသည့် မနှစ်မြို့ဖွယ် လှုပ်ရှားမှု၊ နှောင့်ယှက်များကို သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။

မူလစကား “ဘရုသုက္ခ” ဗလဉာဏ (ဗာလုဏ) လူမိုက်တို့၏ အားထုတ်မှုဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရှိသော စကားမှရှေ့ လျှားလာသည်။

BURMESE CLASSIC .COM

BURMESE CLASSIC .COM

ဘေးတီး

ရိုးရာတောင်သူလယ်သမားတို့ထံမှ ဆင်းသက်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ ဆန်ဖြစ်စေ၊ စပါးဖြစ်စေ၊ ပဲ၊ နှမ်းစသည်တို့ဖြစ်စေ ချိန်တွယ်ကြသောအခါ လောင်းတောင်းမှ တင်းတောင်းသို့ လောင်းထည့်ပြီးသောအခါ၊ ပို၍ဆံ့ဝင်လေအောင် ခိုနေသော လေများထွက်သွားစေရန် တင်းတောင်း၏ ဘေးနှစ်ဘက်ကို တီးရိုက်ပေးရလေသည်။

တင်းတောင်းကိုလက်ဝါးနှစ်ဘက်ဖြင့် “ဘေးတီး”ခြင်းသည် ပို၍ ဝင်ဆန့်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သဖြင့်၊ ရောင်းသူက မနှစ်သက်သော်လည်း ဝယ်သူအနေဖြင့် “ဘေးတီး”မှ နှစ်သက်ကြသည်။

ထိုလုပ်ရပ်ကိုတောင်စား၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်က အခြားသူ တစ်ဦးတစ်ယောက် နားဝင်စေရန် ပြောဆိုဆောင်ရွက်ရာ၌ ထိုဆောင်ရွက်သူအကျိုးငှာ စပ်ကြားမှဝင်၍ တစ်ဖက်လူနားဝင် လွယ်အောင် ဖျောင်းဖျာအားထုတ်၊ သွယ်လွယ်ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းကိုလည်း “ဘေးတီး”ပေးသည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

မြတ်စ-ပြင်းတောင်း

ရှေးမြန်မာတို့တွင် ကျေးလက်ဒေသမှ ဆင့်ပွားသုံးနှုန်းလာ ကြသည်ဟု သုတေသီတို့က မှတ်ယူကြသည်။

အမိအိုတစ်ယောက်၌ မိမြတ် နှင့် မိပြင်းဟူသော သမီး နှစ်ယောက် ရှိသည် ဟူ၏။ သမီးအငယ်မိပြင်းသည် ငယ်ရွယ် ပျိုမြစ်၍ ချစ်စရာအဆင်းရှိရာကား၊ သူ့ကောင်းတစ်ဦးက မိမိသားနှင့် လက်ဆက်ရန် အမယ်အိုဆံလာ၍ ရှေးဦးစွာသမီးအကြီး မိမြတ်ကို စကားစပြီး၊ နောက်ဆုံးမှ မိပြင်းကိုတောင်း၍ လက်ထပ်လိုက်သည်။

ယင်းကိုအစွဲပြု၍ “မြတ်စ ပြင်းတောင်း” ဟု ရှေးသူ ဟောင်းတို့ ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြကုန်၏။ ထို့အတူလူတို့သည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို အစပြုပြီးနောက် ၊ အကုသိုလ်မှာ အဆုံး ရောက်တတ်ကြသဖြင့် “မြတ်စ၊ ပြင်းတောင်း” ကဲ့သို့ မဖြစ်စေရာဟူ သတိပေးသုံးနှုန်းကြသည်။

မိုင်းမိ

ဆေးဆရာတို့ သုံးနှုန်းရာမှ လူထုကြားတွင်ရေပန်းစားခဲ့သည်။ လောကီပညာရပ်များတွင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် အခြားလူတစ်ဦးတစ်ယောက်အပေါ်တွင် သြဇာညောင်းရန်နှင့် မိမိလိုရာခိုင်းစေနိုင်ရန်၊ ဆေးခတ်ခြင်း၊ ဆေးဖယောင်းတိုင်ထွန်းခြင်း၊ အမှောင့်ပြုခြင်း၊ ဆေးမိုင်းတိုက်ခြင်းစသော ပယောဂအစီအရင်များ ပြုနိုင်သည်ဖြစ်ရာ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်က အခြားသူတစ်ဦးအပေါ်တွင် သြဇာနာခံခြင်းပြုနေရသည့် အခါ ထိုသူသည်မိုင်းတိုက်ထားခြင်း ခံနေရ၍သာ ထိုသို့ ကျိုးနွံသြဇာနာခံနေခြင်း ဖြစ်သည်ဟု တင်စား သောအားဖြင့် “မိုင်းမိ” နေသည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ပင်ကိုယ်ဆန္ဒအရ မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ရည်ရွယ်ရင်း ရှိလေသည်။

ရသေ့စိတ်ဖြေ

လောကီအာရုံကာမဂုဏ်ကို စွန့်ပယ်ခဲ့ပြီး လူသူမနီး၊ တောကြီးထဲ၌ရသေ့အဖြစ် တစ်ကိုယ်ထည်း နေထိုင်သူအဖို့ စိတ်မပြန့်လွင့်စေရန်၊ စိတ်စုစည်းစေရန် ပြုမူသော အပြုအမူ ဖြစ်သည်။

မကောင်းသောအာရုံများမဝင်စေပဲ၊ တစ်စုံတစ်ခုကို အာရုံ စူးစိုက်၍ ပြုလုပ်နိုင်ရန် စိမ့်ထားသော တစ်ဦးတည်းစဉ်းစားဉာဏ်ဖြင့် ရှေ့ပြေးလုပ်ဆောင်ရသည့် ပစ္စည်းတစ်မျိုးမျိုးဖြစ်သည်။

(ဥပမာ)ကြိုးကို အဆစ်လုံးများ မြောက်များစွာပြုလုပ်လျှင် စိတ်ရှည်လက်ရှည်ပြန်ဖြေချင်းမျိုး၊ ရုတ်ထွေးနေသောကြိုးထွေးအား ရှင်းလင်းအစပြုချင်းမျိုးတို့ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် ကလေးများ ကစားသော အံ့စာတုံးကွက်လှည့်ချင်းမျိုးနှင့် ဝိမ်းကစား နည်းမျိုး တို့နှင့် သဘောချင်းအတူပင်ဖြစ်သည်။

မိမိ၏စိတ်တို့ ပြင်ပသို့ မပြန့်လွင့်စေပဲ၊ အာရုံကို စူးစိုက်စေရန် ပြုခြင်းကို “ရသေ့စိတ်ဖြေ” ချင်းမျိုးဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ရတနာပုံဆိုက်

ပုဏ္ဏားမျိုးတို့သုံးစွဲလေ့ရှိသော စကားမှဆင့်ပွားလာသည်။ ပုဏ္ဏားမျိုးတို့သည် ရှေ့ဖြစ်ဘတ်နည်း၊ နောက်ဖြစ်ဘတ်နည်း၊ ဗေဒင်ကိန်းတွက်ချက် ဟောပြောခြင်းအတတ်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းပြုကြသူများ ဖြစ်သည်။

ယင်းတို့၏ ဗေဒင်တွက်ကိန်းအရ အာယု၊ စန်းနှင့် ရတနာပုံတိုင် သုံးခုအနက်တစ်ခုခုနှင့် တူသည့် အချိန်အခါသို့ ရောက်သည်အဟောရှိ၏။ အနက်ကား ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ကြီးကျယ်စွာ ခံစားရရှိမည်။ သို့တည်းမဟုတ် အခွင့်အခါ ကောင်းနှင့်ကြုံကြိုက်မည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။

ကောင်းသော၊ ဆန္ဒရှိသော အလိုဟူသမျှပြည့်ဝစေခြင်းကို “ရတနာပုံဆိုက်” သည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ရေသိန်းခို

အိမ်ထောင်သည်လောကတွင် အသုံးများသောစကား ဖြစ်သည်။ မိန်းမ၏ ထာဘီအောက်နားကို “ရေသိန်း” ဟုခေါ်ဆိုရာ၊ မိန်းမထာဘီနားတွင် ကပ်ခိုနေလေသကဲ့သို့ သဘောဆောင်၍၊ ယောက်ျားတစ်ဦးသည် မိန်းမသားလုပ်စာကို ကပ်ရပ်စားသောက်နေခြင်းကို “ရေသိန်းခို” စားသည် သုံးနှုန်းကြသည်။

မိန်းမသားဦးဆောင်မှုဖြင့် ရရှိသော အခကြေးငွေဖြင့် စားသောက်ခြင်းကို “ရေသိန်းခို” သူဟု သုံးစွဲသည်။

ရောကျော်

လယ်ယာလုပ်သားတို့စကားမှဆင့်ပွားလာခြင်း ဖြစ်သည်။ လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်တွင် ထွန်ယက်ဆိုက်ပျိုးရာ၌ မျိုးကောင်း မျိုးသန့်ကို ရွေးချယ်စိစစ်စိုက်ပျိုးကြသော်လည်း၊ မျိုးစပါးတွင် အခြားမျိုးစေ့များ ရှောနှောပါရှိသည်ဖြစ်ရာ “ရောကျော်” ပင်အဖြစ်တွေ့ရှိကြရသည်။ မျိုးကောင်းမျိုးသန့် လိုချင်လျှင် ထိုရောကျော်ပင် သီးနှံတို့အား ပယ်ရှားပစ်ရပြန်၏။

ထိုအတူ လူအချို့သည် မိမိတစ်ဦးချင်း၌ အရည်အချင်း မရှိသော်လည်း အများနှင့်ရှောနှောလိုက်ပါခြင်းဖြင့် အခြားသူ၏ ဂုဏ်အရည်အချင်းကို မှီကာ ကျော်ကြားထင်ပေါ်တတ် လေသည်။

ထိုလူမျိုးသည် လူအမျိုးမျိုး၊ စရိုက်အမျိုးအစားကိုမှီတွယ် ဝင်ရောက်ရောနှောတတ်၍ ထိုသူမျိုးကို “ရောကျော်” ဟု ဆိုကြသည်။

နေရာတကာတွင် ရောဝင်တတ်သော်လည်း ပင်ကိုယ် အရည်အချင်းမရှိသူဟု ဆိုလိုသည်။

မလွယ်ပေါက်

ထီးရိပ်နန်းရိပ်စကားဖြစ်သည်။ နန်းတော်၏မြို့ရိုး မုခ်တံခါး
ငယ် အချို့တွင် တံခါးငယ်များ၏ အဝတည့်တည့် အမြောက်၊
စိန်ပြောင်းနှင့် ရန်သူတို့ အဝင်အထွက်ကို တားဆီး ကာကွယ်နိုင်ရန်၊
တံတိုင်းရင်တား စသည်အဆင့်ဆင့် ထားရှိသဖြင့် ထိုတံခါးငယ်မှ
နန်းတော်မြို့ရိုး တွင်းသို့ ဝင်ရာတွင် တိုက်ရိုက် အပြောင့်မဝင်နိုင်ဘဲ၊
ဝင်လမ်းကို ကျွေပတ်၍ ဝင်မှ ရလေသည်။

ထိုသို့ အဝင်ရမလွယ်သော လမ်းပေါက်ကို “မလွယ်ပေါက်”
မလွယ်တံခါးဟုခေါ်သည်။ ဆင်၊မြင်း၊ ရထားတို့ ထွက်ကြရာတွင်
မြို့တံခါးမကြီးများဖွင့်လှစ်၍ ဝင်ထွက်ကြရသည်။ ထိုတံခါးငယ်ကို
အစွဲပြု၍ နေအိမ်များတွင်လည်း တံခါးမကြီးမှ အပ ၊ ဝင်ထွက်
လွယ်လွယ်ရှိရန် တံခါးပေါက်ငယ်များနှင့် ဝင်းတံခါးကြီးတွင်
တဆင့်လှုပ်သွားရုံ ဖောက်လုပ်တတ်ဆင်ထားသော တံခါးငယ်များ
ကိုပါ အဆွယ်တံခါး အနေဖြင့် မလွယ်ပေါက် ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

စင်စစ်ကား ထိုအပေါက်များသည် အလွယ်ဝင်ထွက်ရန်
အပေါက်သာဖြစ်၍ နန်းမြို့ရိုး မလွယ်တံခါးနှင့်လည်း သဘောချင်း
မတူ၊ အတန်အဆီး အထူးအထွေလည်းမရှိသဖြင့် မလွယ်တံခါး၊
မလွယ်ပေါက်ဟု မတွင်သာဘဲ အလွယ်တံခါး၊ အလွယ်ပေါက်မျှသာ
ဖြစ်သည်။

ရေသာခို

ရေကြောင်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းပြုသူများ၏ ပြောစမှတ် ဖြစ်သည်။ မြစ်ချောင်းတို့တွင် ရေစုန်နှင့် ရေဆန်ကို လှေသမားတို့ လှော်ခတ်အသုံးပြုကြရသည်။ ထိုသို့ လှော်ခတ်ရာ၌ မိမိလိုရာခရီးကို ရောက်နိုင်ရန် ရေဆန်ကို လှော်ခတ်ရမည်ဆိုပါက ပင်ပမ်းကြီးစွာ လှော်ခတ်ကြရသည်။ ရေစုန်တွင်မူကား သက်သာစေ၏။

လှေလှော်သော အခါ ရေစုန်ခရီး၌ ဖြစ်လျှင် တစ်ခါတစ်ရံ ကိုယ်တိုင်ကြိုးစား အားထုတ်၍မလှော်ခတ်ဘဲ၊ ရေစီးတွင်မျော၍ ခိုဝင်ကာ သက်သာမှုကိုရှာကြံခြင်းပြုတတ်ကြလေသည်။ ရေစီးအား ဖြင့်သာ လှေကို အလိုက်သင့် စီးမျောစေသည်။

ထိုအပြုအမူကို တင်စား၍ ကိုယ်တိုင်ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း မပြုဘဲ၊ သူတစ်ပါးအားထုတ်မှုတွင် အသက်သာရာကြံ၍ ရောနှော လိုက်ပါခြင်း ပြုသူတို့အား “ရေသာခို” သည်ဟု သုံးနှုန်းသည်။

လေပြေထိုး

ဇာတ်သဘင်လောကမှ ပေါက်ဖွားလာသော စကားဖြစ်သည်။ ဇာတ်ပွဲများ၌ မင်းသားမင်းသမီး နှစ်ပါးသွား အခန်းမစမီတွင် လည်းကောင်း၊ ပြီးဆုံးသွားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ငြင်သာသော တီးမြဲတီးလုံး တေးသွားတစ်မျိုး တီးသည်ကို “လေပြေထိုး” သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဤတီးလုံးမျိုးသည် အခန်းတစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ အကူးအပြောင်းတွင် ရှေးဦးအခန်းနှင့် နောက်အခန်းတို့၌ တီးမှုတ်သည့် မူတည်အသံများ ကွဲလွဲသည်ရှိသော် ရှေးဦးအသံကို နားယဉ်နေ ပြီးသော ပရိသတ်သည် ရုတ်တရက်အသံ အပြောင်း အလဲကို နားမစွဲပဲ မဖြစ်စေရန် ရှေးဦးအသံကို ပယ်ဖျောက်၍ နားယဉ်မှုကို ပြေပျောက်အောင် အပြောင်းအလဲ တီးမှုတ် နားသွင်း သည့်သဘော ဖြစ်လေသည်။

ထိုတီးလုံးမျိုးသည် အခန်းသစ်အတွက် ရှေ့ပြေးအာရုံ စွဲယူစေသော အချက်ဝေးတီးလုံးမျိုးလည်း ဖြစ်သည်။ ယင်းတီးလုံး ကို အစွဲပြု၍ ဒေါသဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင်၊ ပြေလည်သော အကျိုးကြောင်းပြ စကားဖြင့် အပြေအကျေ ပြောဆိုသည်ကို “လေပြေထိုး” သည်ဟု တင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

လေးခင်းပြ

ဇာတ်သဘင်မှ ဆင်းသက်သုံးနှုန်းသော စကားဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်တို့၌ စိတ်ကြွဖွယ်လက်ဝှေ့ရေး၊ ဓားရေး၊ မြှားရေး၊ စသည်တို့ ပြကြရသော အခက်များတွင် တီးသည့် ဆိုင်းတီးလုံးကို “လေးခင်း” ဆိုင်းဟု ခေါ်သည်။

ထိုသို့ ဆိုင်းတီးရာ၌ ဟန်ရေးပြပုံကို “လေးခင်းပြ” သည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ လေးနှင့်မစပ်ဆိုင်ဘဲ ဓားရေး၊ လှံရေးအားဖြင့် ပေါင်မြှောက်ကာ ခုန်ပေါက်၍ ဟန်ရေးပြသည်ကို လေးခင်းပြသည် ဟုပင် ခေါ်ကြသည်။

အမြင်မတော်အောင်၊ အိန္ဒြေမဲ့စေသောအမူအယာလှုပ်ရှားခြင်းမျိုးကိုလည်း ရှုံ့ချသောအားဖြင့် “လေးခင်းပြ” သည်ဟု ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။

လက်ဖက်ထုပ်တတ်

ကျေးလက်လူမှုဘဝလေ့မှ ဆင်းသက်သုံးနှုန်းလာသော စကားဖြစ်သည်။ လူမတတ်သော်လည်း လက်ဖက်ထုပ်တတ်သည် ဟုဆိုကြသည်။ အလှူမဂ်လာ၊ မဂ်လာဆောင်စသည်တို့ကို ပြုလုပ်မည်ရှိသောအခါ တောရွာများတွင် ဖိတ်စာအစား လက်ဖက်ထုပ်များထုပ်၍ တစ်အိမ်တစ်ထုတ်ကျ-ကမ်းလှမ်းကာ အလှူမဂ်လာဆောင်အတွက် နှုတ်ဖြင့် ဖိတ်ကြား လေ့ရှိကြသည်။

လက်ဖက်ထုပ်ရသူတို့သည် တတ်နိုင်သောလှရွယ်ပိုင်းဖြစ်စေ၊ အလှူရက်မတိုင်မီ၊ သို့မဟုတ် မဂ်လာရက်မတိုင်မီကပင် လှုပ်ဆောင်ဖွယ် ကိစ္စများကို ကြိုတင်ကူညီ လုပ်ကိုင်ပေးလေ့ရှိကြသည်။ ထိုလက်ဖက်ထုပ်ကမ်းခြင်းသည် အကူအညီတောင်းဆိုဖိတ်ခေါ်သည့် သဘောလည်း ဖြစ်သည်။

ဤသည်ကိုရည်ရွယ်၍ လူကိုယ်တိုင်က နှုတ်ဖြင့် ခြေခံစွာ အပြောအဆို မတတ်၍ အကူအညီမတောင်းဆိုတတ်သော်လည်း၊ လက်ဖက်ထုပ်ကမ်းလိုက်ပါမူ (လက်ဖက်ထုပ်မျက်နှာဖြင့်) ၊ မိမိလိုရာကို ပေါက်ရောက်ကြားသိစေပြီး ဖြစ်နိုင်သဖြင့် လက်ဖက်ထုပ် ကပင် ပြောတတ်-ဆိုတတ် စီမံနှိုးဆော်တတ်လေဘိသကဲ့သို့ တင်စား ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ထိုစကားကိုတဆင့် အားဖြင့် ကာယကံရှင်ကိုယ်တိုင်က မစွမ်းစေကာမူ၊ ထိုသူ၏ အရှိန်အဝါ၊ တပည့်တပန်း၊ အပေါင်းအသင်း၊ ဂုဏ်မျက်နှာ၊ ဆွေမျိုးမိဘစသည် ပတ်ဝန်းကျင်၏ အစွမ်းဖြင့် ပြီးစီးအောင်မြင်နိုင်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင် မဆောင်ရွက်နိုင်သော်လည်း တနည်းနည်းအားဖြင့် ဆောင်ရွက်ပြီးစီး စေနိုင်ဖွယ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း တင်စား၍ ဆိုကြသည်။

လက်သီးပုန်းထိုး

အသတ်အပုတ်ဇရာကသားတို့ သုံးနှုန်းသောစကား ဖြစ်သည်။ လက်ဝှေ့မထိုးသတ်ဘဲ၊ တစ်ဖက်လူမမြင်သာသော ကွယ်ရာလက်သီးဖြင့် အမှတ်မထင်ထိုးသတ် တိုက်ခိုက်ခြင်းကို “လက်သီးပုန်းထိုးသည်” ဟု ဆို၏။ ထိုနည်းတူ ခူးပျံပုန်းတိုက်ခြင်း၊ တစ်ထောင်ဆစ်ပုန်းထောင်းခြင်းများလည်းရှိသည်။

ထိုသို့ထိုးသတ်ခြင်းသည် အမှတ်မဲ့ မမျှော်လင့်ရာမှ ထိုးသတ်ခြင်းဖြစ်၍ ကာကွယ်နိုင်ခဲ့ပြီး အထိလည်းနာတတ်သည်။ ထိုသဘောကိုတင်စား၍ အပေါ်ယံမိတ်ဆွေဟန်ဆောင်လျက် မသိစေသော အခြားနည်းဖြင့် တိတ်တဆိတ် အန္တရာယ်ပြုခြင်း၊ ထိပါးခြင်းကို ဆိုလိုသုံးနှုန်းကြသည်။

လက်ဖျားဆွဲ

လောင်းကစားလောကတွင် သုံးစွဲလေ့ရှိသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ လှေပွဲ၊ နွားပွဲ၊ ကြက်ဝိုင်း၊ ဖဲဝိုင်း စသည်တို့တွင် လောင်းကစားမှု ပြုရာ၌ လျှို့ဝှက်သော လောင်းကြေးကို လက်ချောင်းဖြင့် အမှတ်အသားပြုလျက် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ချင်းသာလျှင် သိရှိစေရန် လက်ကိုဖုံးဝှက်၍ တစ်ဖက်လောင်းကစားပြုမည့်သူကို လက်ချောင်းစမ်းဆွဲပြုစေခြင်းဖြင့် လောင်းကြေးကို သတ်မှတ်ကြ လေသည်။

ထိုသို့ မပြုလုပ်သော်လည်း တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ကြေးထား၍ အလောင်းအစား၊ အသိမ်းအလျော် ကတိထားခြင်းကို “လက်ဖျားဆွဲ” ဆိုသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြသည်။ ထိုစကားနှင့် အတူ “စည်းဝါးကိုက်” ဟု အဓိပ္ပါယ်တူ စကားကိုလည်း သုံးနှုန်းကြသည်။

လက်ဝါးရိုက်

ကောင်းကစားလောကမှဆင်းသက်သုံးနှုန်းသော စကား ဟု သုတေသီတို့က ဆိုသည်။ အလောင်းအစားပြုရာတွင် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အလောင်းအစားကြေးငွေ စည်းကမ်းကို သဘောတူပြီး နောက်၊ အလောင်းအစားလက်ခံလိုက်ပြီ ဟူသော အမှတ်အသားဖြင့် နှစ်ယောက်လက်ဝါးချင်းရိုက်၍ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။

အရောင်းအဝယ်ပြုရာ၌လည်း ထိုနည်းတူပင် ရောင်းဈေး၊ ဝယ်ဈေးကြိုတင်သတ်မှတ်သဘောတူညီကြပြီး ကုန်ပစ္စည်းပေါ်သည့် အခါ လွှဲအပ်ချင်း၊ ငွေချေခြင်းပြုလုပ်ရန် ကတိဝန်ခံပြုကြသည်ကို တင်စား၍ “လက်ဝါးရိုက်ထားသည်” ဟု သုံးစွဲခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

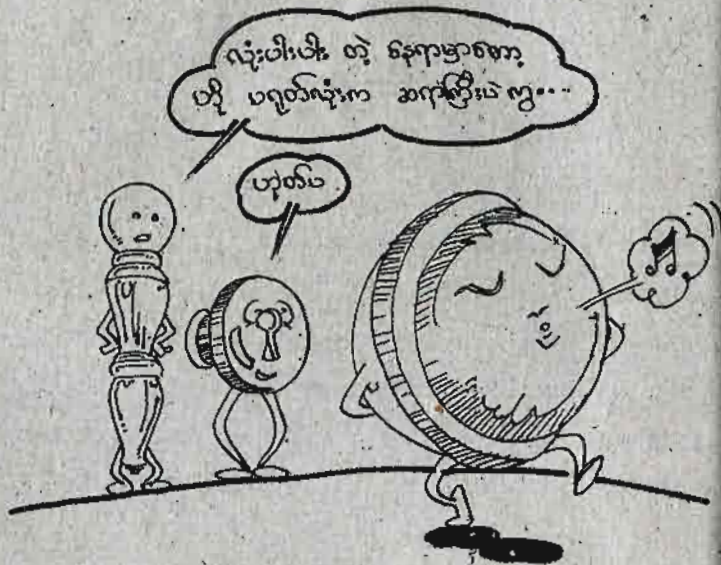
အခြားလူမှုရေးကိစ္စများတွင်ပါ သားချင်းသမီးချင်း လက်ထပ် ထိမ်းမြားကြရန် ကတိကဝတ်ပြုလုပ်ကြသည့်အခါ၌လည်း ကြိုတင် “လက်ဝါးရိုက်” ထားသည်ဟု သုံးစွဲကြသည်။

လင်ကုန်ကူး

အိမ်ထောင်သည်တို့ သုံးနှုန်းလေ့ရှိသော အရပ်စကားဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်ကား အိမ်ထောင်ဆက်များသည်၊ လေလွင့်သည်ဟု သက်ရောက်သည်။ ကုန်သည်များသည် ကုန်ကို ဝယ်ချည်ရောင်းချည်၊ ပြန်ဝယ်ချည် ပြန်ရောင်းချည် စသည်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် အလဲအလှယ် ပြုသကဲ့သို့ မိန်းမတစ်ဦးသည် လင်သားတစ်ဦးကို ယူချည်၊ ကွာချည်၊ နောက်တစ်လင်ယူချည်၊ ကွာချည် စသည်ဖြင့် လင်အဆက်ဆက် ပြောင်းလဲသည်ကို လင်ကုန်ကူးသည်ဟု တင်စား၍ ဆိုသည်။

လုံးပါးပါး

သစ်သားလုံး၊ သံလုံး၊ လက်ကိုင်ပွတ်လုံး စသော အလုံးများသည် ကိုင်ဖန်များ၍ ပွန်းဖန်လျော့ပါး သွားသော်လည်း၊ အဖက်ဖက်မှ ထိကိုင်ပွတ်ခိုက်သဖြင့် အလုံးသာ တရွေ့ရွေ့ငယ်သွားပြီး လျော့ပါးသည် မှန်စေကာမူ လျော့ပါးသည်ဟု မထင်ရတတ်ပေ။

အချုပ်အပြား၊ အမှောင့်ခံသည်တို့မှာကား မျက်နှာပြင်ကိုသာ အထိအခိုက်များ၍ အလျားခေါင်း စသည်တို့မှာ အထိအခိုက်ကင်းလွတ်သဖြင့် အရွယ်၊ ပမာဏမလျော့ဘဲ အထူသာလျှင် လျော့ပါးသဖြင့်၊ ပါးလျားလျော့ပါးလာပုံမှာတစ်ဘက်သက် ထင်ရှားသိသာလွယ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ရုတ်တရက်ပြောင်းလဲလျော့ပါးခြင်းမဟုတ်ဘဲ မသိမသာတစစနှင့် လျော့ပါး ပျောက်ဆုံးရပုံများကို တင်စား၍ သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်။

ဝကွက်အစ်

ရှေးဘုရင်များလက်ထက်မှပင် သုံးနှုန်းသောနန်းသုံးစကား ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်တော်က ရာဇဝတ်သင့်သူ များအား စီရင်ရသည့်ထောင်မှူး၊ အာဏာသား၊ ပါးကွပ် ၊ လက်မရွံ့ စသည်တို့ရှိရာ၊ ပါးကွပ်ဆေးကွက်၍ ထိုးနှံထားသော ပါးကွက် အာဏာသားလက်အောက် ရာဇဝတ်သားကိုလွှဲအပ်လိုက်ခြင်းသည် မတူမထောက်ပြုသင့်ရာပြုပြီး စီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့် တကွ လုံးဝလွှဲ အပ်လိုက်သည့် သဘောပင်ဖြစ်၍ တင်စား၍ “ဝကွက်အစ်” သည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ထို့အတူ ကုန်ပစ္စည်း သေတ္တာများ၊ အိတ်များ၊ စသည်တို့ကို စုပေါင်းရောနှောထားသောအခါ ဝယ်ယူပေးချေပြီးသည့် ပစ္စည်းကို ရွေးစစ်၍ (ဝ)အမှတ်အသားရေးကွင်းကာပေးအပ်လေ့ရှိလေသည်။ ယင်းကို ဝ-ကွက်ထားသည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

လက်ကြီး

ရှေးမြန်မာများလက်ထက်ကပင်တစိုက်မတ်မတ်သုံးစွဲခဲ့သော စကားဖြစ်သည်။ ဒါနခန်း၌အပေးအကမ်းရက်ရောသူကိုလည်းကောင်း၊ အသုံးအစွဲ၌ခပ်ဖျိဖျါ သုံးစွဲတတ်သူကိုလည်းကောင်း အသုံးဖြုန်းတင် လွန်လွန်ကဲကဲပြုလုပ်သူကိုလည်းကောင်း၊ “လက်ကြီး”သည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည်။

မြန်မာရှေးပညာရှိကြီးများက “နှုတ်ကြီး”လျှင်သူခါသည်၊ လက်ကြီးလျှင်သူလာသည်”ဟုခေါ်ဆိုသုံးစွဲကြသည်။

လိပ်ပတ်လည်

ယက္ကန်းစင်မှယက္ကန်းထမများပြောဆိုသုံးနှုန်းသော စကားဖြစ်သည်။ယက္ကန်းရက်ရာတွင် ယက္ကန်းစင်၌ရက်လုပ်ပြီးသော အထည်ကိုပတ်သောဒလိမ့်တုံးရှိသည်။ထိုဒလိမ့်တုံးကို "လိပ်ပတ်" ဟုခေါ်ရာ ရက်လုပ်သောအထည်အဆင်အတွက် အစင်းတို့သည် ရက်လုပ်စတစ်လက်မ၊နှစ်လက်မတွင်မူလဆင်ထားသောအကွက် အဆင်မသိမသာမပေါ်ထင်သေးပဲ၊လေကွမှု ၁၀လကွ အထိ လိပ်ပတ် တစ်ပတ်နီးပါးလည်အောင်ရက်မိသောအခါမှမူပြင်ဆင်အကွက် ဖော်ပုံကိုထင်ထင်လင်းလင်းအပြည့်အဝမြင်သာသည်ကိုတင်စား၍ သုံးနှုန်းသည်။

ဝေလာဝေ

ဤစကားရပ်သည်ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်းအင်္ဂလိပ်
တို့အုပ်စိုးပြီးနောက်တွင်မှပေါ်ပေါက်သုံးနှုန်းကြသည်ဟုသုတေသီ
တို့ကမှတ်သားကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှအုပ်စိုးစဉ်က ဝေလမင်းသား၊
ဝေလဝါး၊ ဝေလနယ် ဟူ၍ အသိများလာသကဲ့သို့ခေါင်းတုံးတံဆိပ်
နှင့် အက်ဒွပ်ဘုရင်မပုံပါသောဒဂါးများကိုလည်းဝေလဒဂါးဟုအသိ
များကြသည်။ ဝိတိုရိယဘုရင်မပုံပါသောဒဂါးများကို “ဆာပါခြုံ”
ခေါင်းမြီးခြုံ၊ မြိတ်ထုံး၊ ကုလားမခေါင်းဟူ၍လည်းခေါ်သည်။

ထို့ကြောင့်-ငွေကြေးပြတ်လပ်သည့်အခါငွေနှင့်ဝေးသည်
ဟုဆိုမည့်အစား၊ ဝေလဒဂါးနှင့်ဝေးသည်ဟုတစ်ကျပ်တစ်ပြား-
သို့မဟုတ် တစ်ကျပ်တစ်ပြားမှမရှိဟူသောသဘောဖြင့် သုံးနှုန်းကြလေ
သည်။ ထိုမှတဆင့် “ဝေလဝေးသည်၊ ဝေလာဝေးသည်” ဟုသုံးနှုန်း
လာကြသည်။

ထိုကဲ့သို့ပင်ငွေသားမဟုတ်တစ်စုံတရာကိုလုံးဝကင်းရှင်း
လွတ်စင်ကွာဝေးကြောင်းကိုဖော်ပြလိုသည့်အခါ၌လည်းဝေလာဝေး
သည်ဟူ၍ပင်ဆိုကြသည်။ နောင်တွင်-ဒဂါးများ၌ဒေါင်းရုပ်ကိုသုံးစွဲ
လာကြသောအခါ “ဒေါင်းမပါ-မလာနှင့်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
ခြူးရုပ်ကိုသုံးစွဲလာကြသောအခါ၌လည်း “ခြူးတစ်ပြားမရှိ” ဟူ၍
လည်းကောင်းအလိုက်အထိုက်သုံးနှုန်းလာကြသည်။

မင်းက... နိမ့်လည်း ဝေလာဝေး...
ငိုက်ဆံလည်း ဝေလာဝေး ဆိုတာ သေချာတယ်
မိန်းမလည်း ဝေလာဝေး ဝဲနေမှာပါ...

သယောက္ခ

လူမျိုးရေးကိစ္စများတွင် သုံးနှုန်းသော စကားလုံးဖြစ်သည်။ ကျေးလက်ဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ လူကုန်တန်အသိုင်းအဝိုင်းတွင်လည်းကောင်း အကျင့်ပျက်လုပ်ရပ်ကို လူသူမသိစေရန် ကွယ်ဝှက်သုံးနှုန်းသော စကားဖြစ်သည်။

အထူးသဖြင့်-မယားအငယ်အနှောင်းထားခြင်း၊ လင်ငယ်ထားခြင်းကိစ္စတို့တွင် အချင်းချင်းပြောဆိုရာ၌ သွယ်ဝိုက်လျက် “သယောက္ခ” ထားသည် ဟု ပြောကြသည်။

ပုံစံအားဖြင့် “လင်ငယ်တစ်ယောက် သူတစ်ပါးမယားလင်ငယ်သယောက္ခထားသည်ကို မြင်၏” - ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

သင်ပုန်းချေ

ရှေးခေတ်မြန်မာတို့စဉ်ဆက်မပြတ်သုံးနှုန်းလာသော စကားဖြစ်သည်။ ရှေးအခါကကြေးချေးငှားသူအိမ်ရှင်မများသည် စာရင်းစာအုပ်စသည်မရှိပဲ၊ သင်ပုန်းတစ်ချပ်တွင်ရေးမှတ်ထားလေ့ ရှိပေသည်။ ယခင်ရှေးခေတ်က “သင်ပုန်း” လုပ်ရာတွင်သစ်သားချပ် ပေါ်တွင်မီးသွေးမှန် ထမင်းရည်တို့ကိုရေနှောသုတ်လိမ်း၍ အသင့် စာရေးသားမှတ်နိုင်ရန်ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

မှတ်သားကြရာ၌ အရင်းအချို့ အဝက်နှင့် အတိုးကိုဖွဲ့၍ ပေးဆပ်သောအခါသင်ပုန်းပေါ်တွင်ဖျက်၍ပြင်ဆင်ရေးမှတ်ရပြန်သည်။ အကယ်၍ အတိုးရောအရင်းပါကြေအလည်း အပြီးအပြတ်ပေးဆပ် ရှင်းလင်းသောအခါမှတ်သားထားသမျှ အားလုံးကိုချေဖျက်ပစ်လိုက် ရလေသည်။ ပေးဆပ်ရန်ရှင်းလင်းပြီးတစ်စုံတစ်ရာအတေးအမှတ် မရှိတော့ဟုဆိုလိုသည်။ သက်ညှာလိုလျှင်ကြေးအကျန်ကိုတေးမှတ် မထားတော့ပဲသင်ပုန်းပေါ်တွင်မှတ်သမျှကိုလုံးဝချေပစ်လိုက်ရသည်။

ထို့အတူငြိတင်နေသောတာဝန်ကိုခွင့်လွှတ်၊ လျှော်ဖျက် ပေးသောအခါ-သို့တည်းမဟုတ်အငြိုး-အာဃာတ အတေးအမှတ် စသည်တို့ဖျောက်ပယ်လိုက်သောအခါ “သင်ပုန်းချေ” သည်ဟုသုံး နှုန်းကြည်သည်။

အီလေးဆွဲ

မြစ်ချောင်းများတွင်ခရီးသွားလေ့ရှိသောရေလုပ်သားတို့ အစပြုသုံးနှုန်းသောစကားဖြစ်သည်။ ဒီရေသည်တက်ရာမှပြန်မကျ မီအခိုက်အတန့်၌မတက်မကျငြိမ်သက်၍နေသည်ကို ရေအီသည် ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။

အထက်အောက်-မစုန်မဆန်ရေစီးငြိမ်နေသည်ကိုလည်း အီသည်တန့်သည်ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုသဘောကိုတင်စား၍ တိုးရွေ့လှုပ်ရှားမှုမရှိပဲလေးကန်နှေးကွေးစွာပြုလုပ်သည်ကို “အီလေးဆွဲ”သည်ဟုသုံးနှုန်းကြသည်။

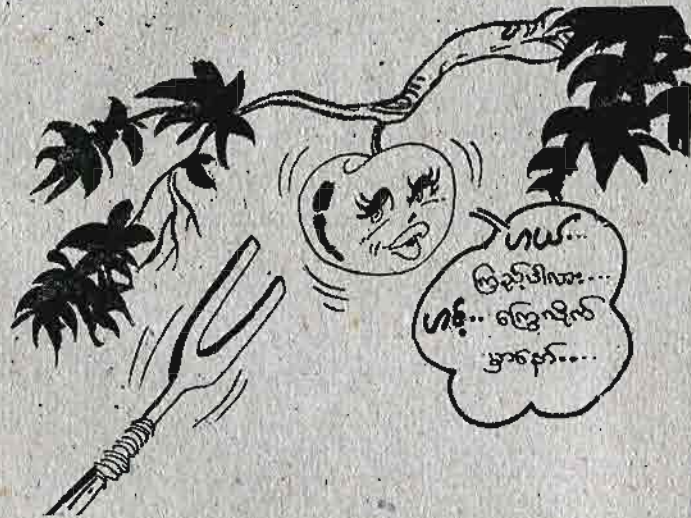
အမိုးပေါ်.. အထွန့်တက်တာ
ကောင်းတယ်.. နင်အထွန့် တက်တာလော
ကောင်းချင်တယ် ဝေဟ့...

လောက်ပါပြီ
ဗျ...

အထွန့်တက်

ဆောက်လုပ်မှုပညာရှင်တို့သုံးသောစကားရပ်ဖြစ်သည်။
ပိသုကာပညာရပ်များတွင် အမိုး၊ ပြသားစသည်တို့ကို အောက်ခံ
အဖြူထည်တပ်ဆင်ပြီးမှ ပန်းထောင်၊ ပန်းဆွဲ၊ စုလစ်၊ မွန်းချွန်များ
ထပ်ဆင့်တပ်ဆင်သည်ကို “အထွန့်တက်” သည်ဟုခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်း
ကြသည်။

ထိုသဘောကို တင်စား၍ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သာမန်
ပြေလည်ပြီး ကိစ္စကို ထပ်ဆင်း၍ မပြေမပြစ်အောင် ပြုမူသည်ဖြစ်စေ၊
လက်အောက်ငယ်သားတစ်ဦးဦးသည် ဆုံးမကြာဝါဒကို ငြိမ်သက်စွာ
လိုက်နာခြင်းမပြုပဲ ဆင့်တက်၍ ဆင်ခြေပေးခြင်းပြုသည်ဖြစ်စေ
အထွန့်တက်သည်ဟုဆိုကြသည်။

အညာလွယ်

တောဓလေ့ အသုံးစကားဖြစ်သည်။ သစ်သီးဝလံများ အညာလွယ်ခြင်းသည် ကြွေကျလွယ်ခြင်းဖြစ်၏။ မိန်းကလေးများ အညာလွယ်ခြင်းသည် အခိုက်အတန့်မျှမော်ကြွားရသုံးစွဲရသော်လည်း နောက်ဆုံး၌ အရှုံးသာ အဖတ်တင်ပြီးလျှင် အမျိုးပါထိခိုက် နစ်နာသည်တို့ကိုယ်တွေ့ မျက်မြင်ဖြစ်ကြ၏။

တို့ကြောင့်-မိန်းကလေးများသည် ဝတ်မှုစားမှုမော်ကြွား မှုဖြစ်သော မောက်မာမှုများဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်နှင့် တကွ အမျိုးဂုဏ်ကို မဖျက်ဆီးမိကြစေရန် သတိပြုဆင်ခြင်ရပေမည်။

မာနမထားသော မိန်းမ၊ အလွယ်ဆုံး ပြတ်တတ်သော မိန်းမ စသည်တို့ကို "အညာလွယ်" သည် ဟုခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းသည်။

အိုးစားကွဲ

ရှေးခေတ်မြန်မာ့ဘုရင့်တပ်မတော်ဖွဲ့စည်းခေါ်ဝေါ်ရာမှ သုံးစွဲခဲ့သောစကားရင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ဘုရင်လက်ထက်တော်တွင်မြန်မာစစ်တပ် ဖွဲ့ရာတွင် တပ်သား၅ယောက်လျှင်တစ်ဦးစားဟူ၍ဖွဲ့စည်းသည်။ ထိုသူတစ်စုလုံး သည်တစ်အိုးတည်းစုပေါင်းချက်ပြုတ်စားသောက်ကြသည်။ အိုးအိမ် ထူထောင်သောအိမ်ထောင်ရှင်လောက၌လည်း အိမ်ထောင်စုများ စုပေါင်းနေထိုင်သောအခါသား၊ချောမ၊သမီး-သားမက်စသည့် အိမ်ထောင်များစွာအနက်အချို့အိမ်ထောင်များမှာ အိမ်ထောင်ချင်း အတူတူစုပေါင်း၍တစ်အိုးတည်းချက်ပြုတ်စား သောက်ကြကာ၊ အချို့အိမ်ထောင်ကလည်းအခြားအိမ်ထောင်သားများ နှင့်တစ်အိမ် တည်းနေစေကာမူ တစ်စုသီးခြားခွဲကန့် ချက်ပြုတ် စားသောက်ရာ အိုးခွဲစားသည်၊အိုးစားခွဲသည်ဟုဆိုဝေ သည်။

ထိုစကားကိုစွဲ၍အပေါ် အပေါင်း၊အစုမှကွဲထွက်ခြင်း၊ ခွဲထွက်ခြင်းကိုအိုးစားကွဲသည်၊အိုးစားခွဲသည်ဟုဆိုသည်။ထိုမှ တဆင့်- ကွဲကွာခြင်း၊ပြတ်တောက်ခြင်းကိုပင် “ခေါင်းနှင့် ကိုယ် အိုး စားကွဲ”သည်ဟုတင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

ဦးကျိုး

စစ်ထေ့နက်ဗျူဟာတွင် သုံးနှုန်းရာမှ လူထုစကားအရပ်
စကားအဖြစ် သုံးနှုန်းလာကြသည်။ ယခင်က စစ်ပွဲများတိုက်ခိုက်
ရာတွင် ရှေ့ဖျားတပ်ဦးကို ရန်သူက အနိုင်တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းလိုက်သော
အခါ၊ စစ်ဦးကျိုးသည် ဟုဆိုကြသည်။

ခားဦး၊ လုံဦးတို့သည် လည်းကျိုးသွားသော အခါ ထိအဖျား
ကို ကျိုးပျက်နာအောင် ပြုခြင်းခံရသော အခါ ကျန်သော အင်အားမှာ
အရားမရောက်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အစ ကနဦးတွင် ဦးစွန်းကျိုးညွတ်
အောင် နှိမ်နင်းခြင်းကိုလည်း ဦးချိုး သည်ဟုဆိုသည်။

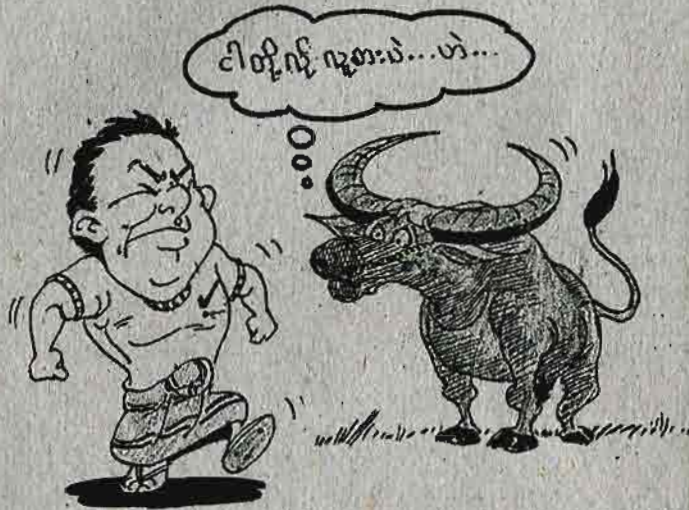
ထိုသဘောကို စွဲ၍ ဈေးဦး၊ ဇာတ်ဆံဦးစသည်တို့၌ အနှိမ်
အနင်း၊ အချိုးအနှိမ်ခံရသမျှကို ဦးကျိုးသည်ဟု တင်စားသုံးနှုန်း
ကြသည်။

ဦးစားပေး

ထီးသုံးနန်းသုံးစကားမှဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။
ရှေးဘုရင်များလက်ထက်-ဘုရင်မင်းမြတ်သည်အသက်ဘေး
အန္တရာယ်ကိုစိုးရိမ်၍“စားဦးစား”ခေါ် အမှူထမ်းတစ်ဦးထားရှိကာ၊
မိမိစားသောက်မည့်အစာကိုအစားစားစေ၍အဆိပ်အတောက်မသင့်
ကြောင်း၊ကင်းရှင်းကြောင်းသိရှိရပြီးမှစားတော်ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။
ထိုသို့မိမိထက်ဦးစွာစားခွင့်ပေးခြင်းကိုအကြောင်းပြု၍
“ဦးစားပေး”သည်ဟူသောစကားကိုရှေးဦးဆုံးအခွင့်အရေးပေးရာ
၌ တင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

အချို့ကမိမိရိုသေမြတ်နိုင်းသော-ရဟန်း၊သံဃာ၊မိဘ
ဆရာသမားတို့ကိုအစားအစာကိုဦးဦးဖျားဖျားကိုပေးကမ်းပူဇော်
သည်ကိုအကြောင်းပြု၍“ဦးစားပေး”သည်၊စားဦးပေးသည်ဟုမှတ်
ယူသုံးစွဲသည်။လိုရင်းအနက်ကားအတူပင်ဖြစ်သည်။

ချိုကြွ

ဦးချိုရှိသောတိရစ္ဆာန်များသည် အချင်းချင်းတိုက်ခိုက်
 ဝေ့ခတ်လိုသောအခါချိုကိုဝင့်ကာဟန်ပြင်လေ့ရှိကြသည်။ထိုသို့
 ဦးချိုကိုတက်ကြွလှုပ်ရှားစွာဝေ့ရမ်းနေသည်ကိုတင်စား၍တစ်စုံ
 တစ်ရာအားထုတ်အစွမ်းပြရန်စိတ်အားထက်သန်၍ဟန်ပြ၊မာန်ပြ
 နေသူကို“ချိုကြွသည်”ဟုဆိုသည်။

မငြိမ်မသက်ထောင်လွှားကာဟန်ရေးပြင်နေကြသူများကို
 လည်းချိုကြွသည်ဟုသုံးနှုန်းကြသည်။မာန်တက်သည်၊လှုပ်ရှား
 ဟန်ပြင်သည်၊ ထောင်လွှားသည်ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ခြင်းဆင်တူသည်။

ခြောက်ပြစ်ကင်း

မိန်းမတို့၏ကောင်းခြင်းလက္ခဏာတို့ အပြစ်ခြောက်ပါးကင်းရမည်ဟုရှေးစာပေတို့တွင်ဆိုသည်။ထိုခြောက်ပါးမှာ -

- (၁)။ မဝလွန်းခြင်း
- (၂)။ မပိန်လွန်းခြင်း
- (၃)။ မဖြူလွန်းခြင်း
- (၄)။ မမည်းလွန်းခြင်း
- (၅)။ မရှည်လွန်းခြင်း
- (၆)။ မပုလွန်းခြင်း-ဟူ၍

အခါမဲ့လည်ပတ်တတ်သောမိန်းမတို့တွင်လည်း ဘေးသင့်ရောက်ရာ အပြစ် ၆ပါးကိုပြုဆီထားသေးသည်။ယင်းတို့မှာ-

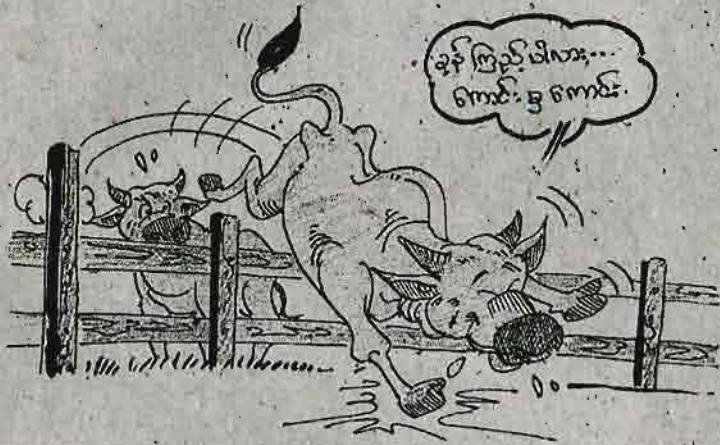
- ၁။ မိမိကိုယ်ကိုမလုံခြုံခြင်း
- ၂။ သားမယားမလုံခြုံခြင်း
- ၃။ ပစ္စည်းဥစ္စာ မလုံခြုံခြင်း
- ၄။ စွပ်စွဲခံရခြင်း
- ၅။ သူတစ်ပါးမသင်္ကာဖြစ်ခံရခြင်း
- ၆။ ဘေးသင့်တတ်ခြင်း။

ထို့ခြောက်မျိုးကိုတင်စား၍ အပြစ်ခြောက်ပါးကင်းသည်၊ ခြောက်ပြစ်ကင်းသည်ဟူ၍သုံးကြသည်။ လှပသောမိန်းကလေးကိုလည်းကောင်း၊ အကျင့်မှန်မြတ်သူကိုလည်းကောင်းတင်စားသုံးနှုန်းသည်။

ခွေးဝင်စား

ခွေးလေခွေးလွင့်များသည် သခင်မရှိပဲ ကြုံရာနေရာတွင် မွေးဖွားကြီးပြင်းလာပြီးနောက်၊ နီးစပ်ရာအိုးအိမ်တွင် 'ခိုကပ်ရပ်၍ အသက်မွေးနေထိုင်လေရာ ထိုခွေးများကို ခွေးဝင်စား ဟုခေါ်ကြသည်။ ထိုသဘောကို တင်စား၍ သူတစ်ပါး ဘုန်းဂုဏ်၊ အရိပ်ခိုကပ်၍ အသက်မွေးရသူ၊ သူတစ်ပါးရပ်ရွာသို့ ခိုဝင်ကပ်ရပ်လာသူတို့ကို ရှုံ့ချသော အားဖြင့် သုံးနှုန်းခေါ်ဆိုသော စကားပရိယာယ် ဖြစ်သည်။

ခြံခုန်သည်

နှားရိုင်းများကို ခြံအတွင်းသို့သွင်း၍ ထားသော် ခြံအပြင်သို့ ခုန်ထွက်လေ့ရှိသည်။ ခြံတစ်ခါခုန်၍ ရနိုင်ကြောင်း သိသောအခါ ခြံခုန်ဖူးသော နှားသည် နောင်အခါတွင်လည်း ခြံခုန်ရန်ဝန်မလေးပါ။ ရဲဝံ့စွာခုန်မြဲခုန်လေ့ရှိသည်။

ထိုသဘောကို တင်စား၍ တစ်သင်းတစ်ဖွဲ့မှ ပြိုင်ဖက်အခြား တစ်သင်းတစ်ဖွဲ့သို့ ကူးပြောင်းဝင်ခြင်း၊ မိမိအိမ်ထောင်ဖက်မှတစ်ပါး ပြင်ပသူနှင့် သင့်နေဆက်ဆံခြင်း၊ သစ္စာဖောက်၍ ဖက်ပြောင်းခြင်း စသည်တို့တွင် “ခြံခုန်သည်” ဟူသော စကားကိုသုံးကြသည်။

ခြေထိုးသည်

မြန်မာ့ရုပ်သေးသဘင်ခေတ်က ပေါ်လာခဲ့သော စကား ဖြစ်သည်။ ရုပ်သေးပွဲကပြသောအခါတွင် ကြိုးဆွဲဆရာသည် လက်မှကြိုးများဖြင့် အရုပ်ကိုလိုသလိုပြုပြင်၍ လှုပ်ရှားစေရုံသာမက တစ်ခါတရံတွင် လက်တန်းအောက်ကန့်လန့်ကာအတွင်းမှ အရုပ်ကို လိုရာရွှေ့ပြောင်း လှုပ်ရှားစေရန် ခြေထောက်ဖြင့် ကျွဲတွန်း ဖယ်လှုပ်ရှား ပြုပြင်ကြရသည်။

ဤသို့ခြေဖြင့် တွန်းထိုးလှုပ်ရှား ပြုပြင်သည်မှာအတွင်းမှ ပြုလုပ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သဖြင့်၊ ပွဲကြည့်ပရိသတ်တို့က သတိမပြုမီဘဲ ရှိတတ်ကြလေသည်။ ဤသည်ကိုစွဲ၍ အတိအလင်းမဟုတ်ဘဲ နောက်ကွန်မှ စီမံခြယ်လှယ် ဖန်တီးပြုပြင်ပေးခြင်းမျိုးကို “ခြေထိုးသည်” ဟုဆိုကြသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် သွားရာတွင်ခြေဖြင့် လန့်လန့်ထိုးသွင်းခြင်းဖြင့် မတော်တဆ ဖြစ်သည်ကဲ့သို့ ယိမ်းယိုင်လဲကျ စေသည့် ခြေထိုးပုံမျိုးကဲ့သို့၊ သူတစ်ပါးအကျိုးမဲ့ဖြစ်စေရန် ကွယ်ဝှက်စွာဖြင့် ကြားဝင်ဖျက်ဆီး နှောင့်ယှက်ခြင်းမျိုးကိုလည်း ခြေထိုးသည်၊ ကြားဝင်ကုန်းချောသည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

www.burmeseclassic.com

ခြေတော်တင်

ထီးသုံးနန်းသုံးစကားဖြစ်သည်။

ဘုရင်နှင့် မင်းညီမင်းသားတို့သည် နန်းတွင်းအပျိုတော်များ အနက်ဖြစ်စေ၊ အသည်သမီးတို့ကိုဖြစ်စေ နှစ်သက်သဖြင့် ကောက်ယူ၍ သားမယားပြုခြင်းကို ယဉ်ကျေးသောစကား အသုံးပြု၍ ခြေတော်တင်သည်ဟု ပြောကြသည်။

ထိုစကားကိုစွဲ၍ အနိမ့်အကျသဘောဖြင့် အတူသင့်နေခြင်းမျိုး၊ ကျူးလွန်စော်ကားခြင်းမျိုးကို တင်စားသုံးနှုန်းကြသည်။

ခြေရာတိုင်း

ပုံဝတ္ထုသာကေများမှ ဆင်းသက်လာသောစကား ဖြစ်ပေသည်။ ခြင်္သေ့သားငယ်လေးသည် ဖခင်ဖြစ်သူခြင်္သေ့ကြီးနှင့် ခွန်အားစွမ်းအင်ချင်းတူ မတူကို ခြေရာချင်းတိုင်း၍ တိုင်း၍ကြည့်ကာ ခြေရာအရွယ်အစားချင်း တူမျှလာသောအခါ အင်အားတူပြီဟု ဖခင်အား အန်တုသည့် ဝတ္ထုကိုမှီး၍ ဖက်ပြိုင်ခြင်း၊ အန်တုခြင်းတို့ကို တင်စား၍ သုံးနှုန်းကြသည်။

ခြေရာနင်း

တောလိုက်မုဆိုးတို့ သုံးစကားဖြစ်သည်။

တောလမ်းခရီးတွင် သွားလာသောအခါတွင်ဖြစ်စေ အမဲလိုက်သောအခါတွင်ဖြစ်စေ၊ လူ၏ခြေရာ၊ တိရစ္ဆာန်ခြေရာများကို ထပ်၍ နင်းလိုက်ခြင်းဖြင့် တစ်ခုတည်းသောသွားရာလမ်းကို ထပ်ကြပ်လိုက်နိုင်ပေသည်။

ထိုသဘောကို တင်စား၍ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ နည်းတူလိုက်၍ ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်းကို “ခြေရာနင်းသည်” ဟုပင် ဆိုသည်။ ထပ်ကြပ်လိုက်သည့်သဘောကို တင်စားသော စကားဖြစ်သည်။

နာစေးသည်

ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်တို့မှဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်သည်။
ရှေးဒဏ္ဍာရီတစ်ခုတွင် ခြင်္သေ့မင်းသည် သားကောင်တို့အား
မိမိပါးစပ်နံပါသည်လောဟု မေးရာ၊ မြေခွေးကမနံပါဟုဆိုလျှင်
လိမ်လည်ပြောသည်ဟု ကိုက်သတ်၍ အစားခံရသည်။
သမင်ကနံပါသည်ဟု ပြောပြန်သည်လည်း မိမိကိုကဲ့ရဲ့စကား
ဆိုသည်ဟု ပြောကာ ကိုက်သတ်စားခံရပြန်သည်။

ယုန်ပညာရှိအလှည့်၌မူ “နာစေး” နေ၍ အနံ့မသိပါဟု
ဥပါယ်တမည်ဆိုသောကြောင့် အပြစ်လွတ်ဖူးကြောင်းကို တင်စားလျက်
နှစ်ဖက် အစွန်းမလွတ်သောအခါ မည်သည့်ဘက်မျှ မလိုက်ဘဲ
ကြားမှရှောင်၍ မသိကျိုးကျွန်ပြုသည်ကို “နာစေးသည်” ဟု
သုံးနှုန်းကြသည်။

ပဒေါင်းလိုက်

ကယားပြည်နယ်တွင် သုံးလေ့ရှိသော စကားဖြစ်သည်။
 ယခုတွင်ကား ပြန်ပြန်နဲ့နဲ့ သုံးနေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။
 ကယားပြည်နယ်တွင် လည်ပင်း၌ ကြေးခွေများ ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသော
 ကယားလူမျိုး (ပဒေါင်း)ရှိရာ၊ ကြေးကွင်းများကြောင့် ပုခုံးသည်
 နိမ့်ကျသွားပြီး လည်ပင်းရှည်လာသည်ဟု ထင်မှတ်ရသည်။

မျှော်ရလွန်းသဖြင့် လည်ပင်းပင်ရှည်ထွက်လာသည်ဟု
 တစ်ဘက်လူအား ပိုပိုသာသာပြောဆိုချင်လျှင် လည်ပင်း
 “ပဒေါင်းလိုက်” သည်ဟု တင်စားပြောဆိုကြသည်။

ပါတောပိတ်

ထိုစကားမှာပါဠိစာပေမှ ဆင်းသက်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ ပါဠိစာသား၌ “ပေတော” ဆိုသောစကားမှ၊ မြန်မာဇာတ်ချင်းများ၌ (ပိတောက်စ) (ပိတ်တော) စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းကြသော ဘဝတစ်ပါးပြောင်းရွှေ့ ကွယ်လွန်သည့် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော စကားကို အလွယ် သုံးနှုန်းကြခြင်းဖြစ်သည်။

“ပိတ်တောပါ” ဟူသောစကားကို အပြန်အားဖြင့် “ပါတောပိတ်” သည် ဟူ၍ မြန်မာစကား ပြောင်းပြန် ပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

ပုတ်သင်ဥပေါ်

ပုတ်သင်တို့သည် ညောင်ပင်တွင်နေပြီး၊ ညောင်ပင်မြင့် ညောင်ပင်ခေါင်းတွင် ဥလေ့ရှိကြသည်။ “ညောင်မြစ်ကိုတူးဆွကြလျှင် ပုတ်သင်ဥပေါ်သည်” ဟူသော စကားသည် အကြောင်းခြင်းရာ တစ်ခုကို အသေးစိပ်လိုက် စစ်လိုက်သောအခါ၊ မဖော်သင့်သော အရာများ ဖော်ပြီး ပေါ် သွားရသည်ကို ရည်ညွှန်းသုံးနှုန်းသော ဥပမာ စကားဖြစ်သည်။ ထိုစကားကို မဖော်လိုသော်လည်း ပေါ်လာသော ကိစ္စတွင် တင်စားသုံးနှုန်းသည်။ အပြစ်အနာအဆာ၊ လျှို့ဝှက်ချက် ပေါ်လာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ပျားရည်နှင့်ဝမ်းချ

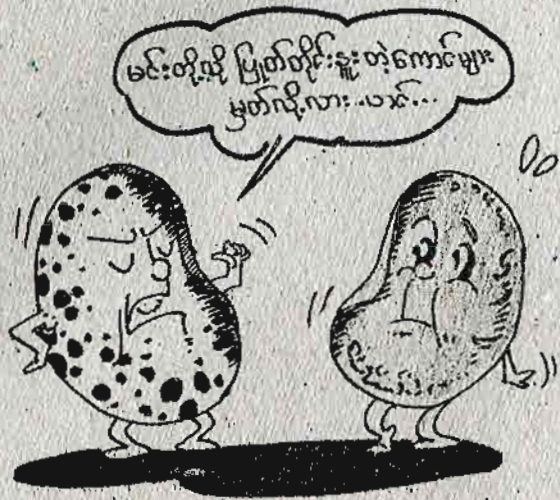
သမားသုံးစကားမှဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသော စကား ဖြစ်သည်။ လူသားတို့ဝမ်းလျောစေသောအခါ ခါးသက်ဝမ်းရစ် သောပွားကိုင်း၊ ဆားခါး စသည်တို့ဖြင့် ဝမ်းနှုတ်လေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဆေးပူ ဆေးခါးတို့ဖြင့် ဝမ်းနှုတ်မည့်အစား ၊ ဝမ်းလည်း သက်စေ အရသာလည်း မခါးဘဲ အဝင်မဆိုးစေအောင် ဝမ်းနှုတ် ဆေးမှန်းကိုပင် မသိရလေအောင်၊ ဝမ်းသက်စေရန် ပျားရည် ပါဝင်သော ဝမ်းနှုတ်ဆေးကို ပေးနိုင်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် လူတစ်ဖက်သားအား အလိုဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ငြင်းဆန်ခြင်းမရှိစေဘဲ မသိမသာနှင့် မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါကျေနပ် စေရန် အနုနည်း၊ အလိမ္မာနည်းအားဖြင့် သွေးဆောင်သည်ကို ပျားရည်နှင့် ဝမ်းချသည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

ပြန်ပေါင်းထုပ်

ကောက်ညှင်းသည် အငွေဖြင့် ပေါင်းပြီးနောက် ဣန်းသီး စသည်ဖြင့် ရောစွက်လျက် တစ်ဖန်ပြန်၍ပေါင်းနှပ်သည်။ ပြန်ပေါင်း ပြန်ပေါင်းထုပ်သည် ဟုဆိုသည်။ ထိုသဘောကို တင်စား၍ လင်မယားစသည်တို့ အချိန်အတန့် ကွဲကွာပြီးနောက် ပြန်လည်ပေါင်းသင်းနေထိုင်သည်ကို ပြန်ပေါင်းထုပ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ပြုတ်မနူး

ပဲစေ့များကိုပြုတ်သောအခါ အချို့ပဲစေ့များသည်ကျစ်၍ နေသဖြင့် မနူးမကျက်ဘဲ ကျန်နေတတ်ရာ၊ ထိုပဲစေ့မျိုးကို “ပြုတ်မနူး” ဟုခေါ်လေသည်။

ထိုသို့အားဖြင့် လုံးဝအစိမ်းလည်းမဟုတ်၊ အကျက်လည်း မဟုတ်ဘဲ မြုံစေ့စေ့နေပုံကိုတင်စား၍ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း မရှိဘဲ မတုန်မလှုပ် နေတတ်သူ၊ သွန်သင်ဆွဲဆောင်၍မရသူမျိုးကို ပြုတ်မနူးဟု ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။

ဖျောက်ဆိတ်လုပ်

မိုးပေါ်ရှိကြယ်တစ်လုံးကိုမသိ၍ တစ်စုံတစ်ဦးအား မေးသော် ဖျောက်ဆိတ်ကြယ်ဟု ပြောသည်။ အခြားတစ်လုံးကို မေးပြန်လျှင် လည်း ဖျောက်ဆိတ်ကြယ်ပင် ပြောပြန်သည်။ သို့နှင့်ပင် တစ်မိုးလုံး ဖျောက်ဆိတ်ကြယ်တွေ့ချည်း ရှိတော့သကဲ့သို့ ထပ်တလဲလဲ သူပြောချင်ရာပြောသဖြင့် “တစ်မိုးလုံးဖျောက်ဆိတ်” ချည်းဘဲ သုံးနှုန်းသည်။

ထို့ပြင် ဖျောက်ဆိတ်ကြယ်သည် မိုးကောင်းကင်တစ်ပြင်လုံး၌ အချိန်နှင့်အမျှ၊ နေရာအနှံ့ သွားလာကျက်စားနိုင်ဘိသကဲ့သို့ ယူဆကာ အရာရာတွင် ဆိုက်ပါဩဇာပေးတတ်သူ၊ ရောဝင်ပေါ်လွင်အောင် ပြုတတ်သူများကို တင်စားသုံးနှုန်း ကြသေးသည်။

အရှူးဘုံမြောက် (အရှူးဗုံမြောက်)

ထိုစကားမှာ နတ်ရှူးကို ဗုံမြောက်သည်ဆိုသော စကားမှ လာသည်။ အရှူးနှင့် နတ်ဝင်ရှူးများသည် အလွန်ကခုန်ကြချင်သူများ ဖြစ်ရာ၊ ထိုသို့ ကခုန်ချင်သူကို ဗုံတီး၍ မြောက်ပင့်ပေးသောအခါ ပို၍ ကခုန်မည်ဖြစ်လေသည်။

ထိုသဘောကိုတင်စား၍ အလိုလိုက စိတ်ပါဝင်စားသူကို ပို၍စိတ်ပါလှုပ်ရှားအောင် မြောက်ပင့်သွေးဆောင်ပေးခြင်းကို “ဗုံမြောက်” သည်ဟု ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။ အချို့က “ဘုံမြောက်သည်” ဟုခေါ်ဝေါ်ကြသေးသည်။ ထို“ဘုံ”ကား ဘုံတစ်ဆင့်သို့ တင်၍ မြောက်စားအားပေးခြင်းကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗာရာဏသီချဲ့

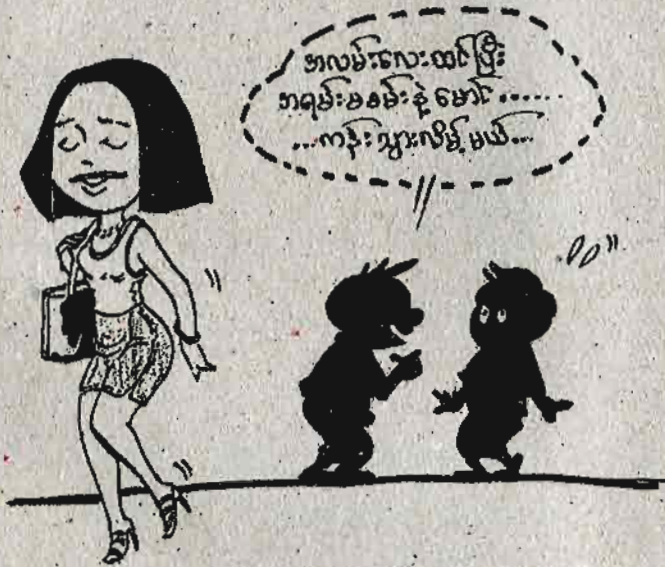
ရေးဒဏ္ဍာရီမှ ဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ်၏။ ဒဏ္ဍာရီထဲတွင် ရှောမွေးတစ်ကောင်နှင့် ဗာရာဏသီ ချဲ့သည်ဟူသော စကားမှ စွဲယူခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေးက သားသမီးတောင့်တနေသော မိန်းမတစ်ယောက်သည် မအောင်မမြင် ရှောသားကို မွေးရာ၊ ကိုယ့်အဖြစ်ကို သိလျှင်ပင် ငိုကြွေးခြင်းပြုတော့၏။

ငိုကြွေးရာတွင် ဗာရာဏသီကြီး၌သာ မိမိတို့ နေထိုင်ရပါမူကား၊ စည်းစိမ်းချမ်းသာရှိသည်ဖြစ်၍ ဤကဲ့သို့ “သိမ်ငယ်ခြင်း မရှိတန်ရာ” ဟု ဗာရာဏသီပြည်အထိ စကားချဲ့ကာ ငိုကြွေးသည်ကို စွဲ၍ ဘာမျှမဖြစ်လောက်သော ရှောသားတစ်ဦး ပွားသည်ကို ဥပမာပေးသုံးနှုန်းကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဟိတ်ထုတ်

စာပေစီကုံးရာတွင် ပဏာမ၊ ပဋိညာဉ်၊ နိဒါန်း၊ ဟိတ်၊ ဥပမာ၊ သက်သေ၊ နိဂုံး စသည်တို့ ပါဝင်လေ့ရှိရာ၊ ရေးသားလိုရင်း ပမာန် အကြောင်းအချက် ဟိတ်အပိုင်း (ဟေတု) ကို ဖွင့်ထုတ် ရေးသား သည်ကို ဟိတ်ထုတ်သည်ဟု ဆိုရာ၊ ထိုစကားကို စွဲ၍ မိမိအစွမ်းအစ ဂုဏ်ပကာသန ဖွင့်ထုတ်ကြွားဝင့်ခြင်းကို ဟိတ်ထုတ်သည်ဟု သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်။
ဟန်လုပ်သည်နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

အဆန်ချောင်

အစေ့အဆန် သိုမှီးတတ်ကြသော သစ်သီး၊ သစ်ဥများတွင် အပြင်အခွံနှင့် အစေ့အဆန်ပြည့်ကာသည်ထိ ရှိမှ ပြည့်ပြည့်ဖြိုးဖြိုး ကြည့်ကောင်း၍ အနှစ်သာရရှိပေသည်။

ဥပမာ။ မြေပဲတောင့်များတွင် အတောင့်နှင့်အမျှ အသား ပြည့်သော အစေ့အဆန်များ အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းမှ အမျိုးကောင်း တန်ဖိုးရှိသည်။ လှုပ်ကြည့်၍ အထဲမှ အဆန်ချောင်နေပါမူ အမြင်က ဖွံ့ထွား၍ အခွံသာရှိပြီး အဆန်မပြည့်တတ်ပေ။

ထိုနည်းတူ အပြင်ဟန်ရှိသော်လည်း အတွင်း၌ ဉာဏ်ပညာ၊ ဥစ္စာ အရည်အချင်းစသည်မရှိသူ၊ လူဟန်ဆောင်သည့် လူပေါ်ကျော့ များကို တင်စားသုံးနှုန်းသည့်စကား ဖြစ်သည်။

အထုပ်ဖြေပြ

ည့်ဖျင်းသောအခြေအနေ သို့တည်းမဟုတ် ကိုယ်စွမ်း
ကိုယ်စကို ထုတ်ပြခြင်းမျိုးတွင် ဤစကားကို သုံးကြသည်။
လျှို့ဝှက်သောအကြောင်းအရာကို အနံ့ထုတ်ပြသည်။

အိမ်တစ်အိမ်၌ အင်္ကျီဟောင်း၊ အင်္ကျီစုတ် စသည့်
အဖိုးမတန်သော အဝတ်အထည်များကို စုပေါင်း၍ ထုတ်ပိုးထားရာ
အထုပ်အတိုင်း အပြင်မှကြည့်သော် အဝတ်အစားကောင်းများဟု
ထင်မှတ်ဖွယ်ရာရှိပေသည်။ သို့ရာတွင် အထုပ်ကိုဖြေ၍ပြသော်
အထဲမှတောင်းထင်နိုင်သည်ထက် ပို၍ဆိုးဝါးသော အစုပ်အဆွေး၊
အညှဲဟောင်းများကို တွေ့မြင်သွားနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ၊ ထိုသဘောကို
တင်စား၍ အတင်းအခြေအနေညှဲကို ဖွင့်ထုတ်ပြသည့်အခါဆိုသည်။

လျှို့ဝှက်အပ်သောပစ္စည်း၊ ဥစ္စာ၊ ပညာ စသည်တို့ကို
ဖွင့်အံ့ပြခြင်းသဘော၌ “အထုပ်ဖြေပြ” သည်ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။

လပမိ

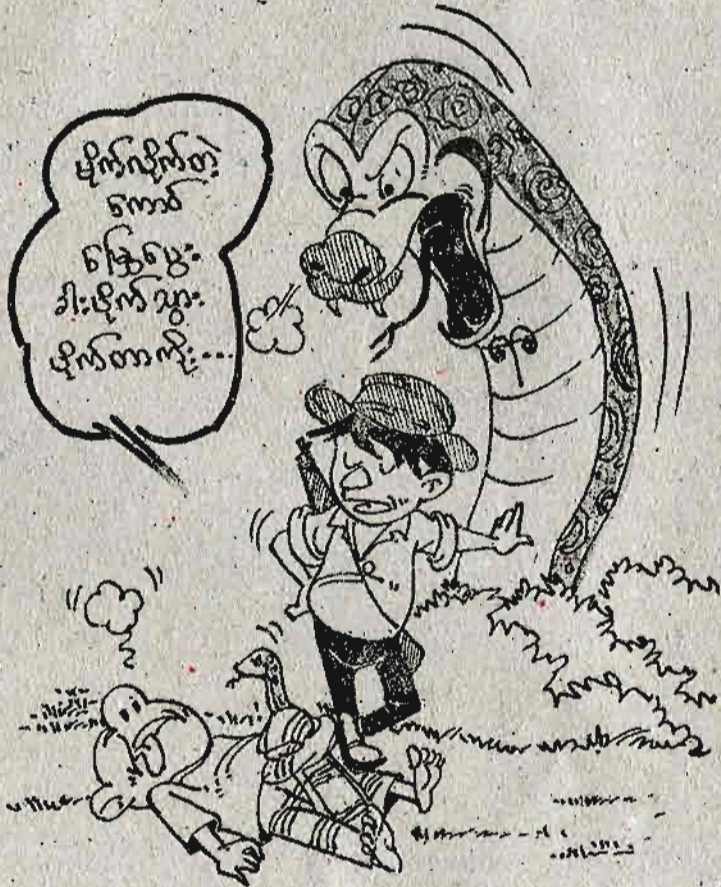
လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် နေဝင်ဖြိုးဖျဉ်း သုသာန်စသည် တို့ကို ဖြတ်သန်းသွားလာမိ၍ ထိပ်လန်သော ရောဂါ တစ်စုံတစ်ရာ ရရှိသည့်အခါ၊ ထိုရောဂါသည်ကိုပင် ကိုယ့်သွေးသား၏ ပြုပြင်ဖန်တီးမှုကြောင့် ဖြစ်သည်မယူဆပဲ၊ ပြင်ပ ဘုတ်ပြိတ္တာ တစ္ဆေစသည်စွဲမှောက် မှီဝင်၍ ဖြစ်ပွားရသည်ဟု ယူဆတတ်ကြလေသည်။

ထိုအကြောင်းကိုစွဲ၍ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် မိမိစိတ်ဆန္ဒအရ ဆောင်ရွက်ဟန်မတူပဲ၊ သူတစ်ပါးတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဩဇာလမ်းညွှန်မှုဖြင့် ပြုလုပ်သည်ဟု အထင်ရှိသောအခါ ပြင်ပပယောဂ စွဲဝင်နေသည် အပမိသည် ဟူ၍ တင်စားပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။

အမျှင်မြတ်

ရက်ကန်းသမေများ သိုးနှုန်းကြရာမှ အစဉ်အဆက် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ရက်ကန်းခိုင်းငင်လုပ်ငန်းတွင် ခိုင်းတောင့်မှ ချည်ဖြစ် အောင်ငင်ရာ၌ ချည်မျှင်တဆက်တည်း မပြတ်လိုက်ပါလာခြင်းကို စွဲ၍ အမျှင်မပြတ် အမျှင်တန်း စသည်ဖြင့် တင်စားသုံးစွဲကြသည့်နည်းတူ ချည်စပြတ်တောက်သွားသောအခါ အမျှင်လည်းပြတ်သွားသဖြင့် ထိုသို့ပြန်သည်ကို စွဲ၍ စကားအမျှင်ပြတ်သည်။ သံယောဇဉ် အမျှင်ပြတ်သည်။ စသည်ဖြင့် အဆက်အစပ်လုံးစပြတ်တောက်မှုများ၌ တင်စား၍ သုံးကြသည်။

မြွေပွေးခါးပိုက်- ပိုက်

မြွေပွေးများသည် အခြားမြွေများကဲ့သို့ ဥ မဉ္ဇာ အကောင်လိုက် မြွေငယ်ကလေးများကို ဝမ်းမှဖောက်ထုတ်မွေးဖွားလေ့ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် မြွေပွေးအသေကောင်ကိုခါးပိုက်၌ ထည့်၍ ယူဆောင်လာသူသည် မြွေမကြီးသေသော်လည်း၊ မြွေမ၏ သန္ဓေမှ မြွေပေါက်ကလေးများ ခါးပိုက်ထဲတွင်ဖောက်ထွက် ပေါက်ဖွားလာကာ လူကိုကိုက်ခဲ၍ အန္တရာယ် ပြုတတ်လေသည်။

ထို့ကြောင့်မြွေပွေးကို ခါးပိုက် ပိုက်ခြင်းသည် အန္တရာယ်ကို လွယ်ထားရာ ရောက်သဖြင့် တစ်စုံတစ်ရာအန္တရာယ်ကင်းသော အရာကို လက်ခံတာဝန်ယူခြင်းအား သတိပေးသော အခါ၌ လည်းကောင်း၊ အပြစ်တင်သောအခါ၌လည်းကောင်း၊ အန္တရာယ်ကင်းသောအဖြစ်မှန်ကို မြင်ရသောအခါ၌လည်းကောင်း ပြောဆိုသုံးနှုန်းလေ့ရှိကြသည်။

ကျပ်ချွတ်

ရှေးခေတ်မြန်မာကြီးများသုံးနှုန်းခဲ့သောစကားခြင်းရာ ဖြစ်သည်။ ရှေးခေတ်အခါက ယခုခေတ်ကဲ့သို့ အင်္ကျီ ပုဆိုး၊ ပုဝါများ ညီညာပြန့်ပျူးစေရန် စန့်သွားစေရန် ပီးပူတိုက်ပေးရသော မီးသွေးမီးပူ လျှပ်စစ်မီးပူများ မပေါ်သေးချေ။

ရှေးအခါက ခေါင်းပေါင်းပုဝါ၊ ပုဆိုး အင်္ကျီ စသည်တို့ကို ချပ်ရပ် စေရန် (ညီညာပြန့်ပျူးစေရန်) လိပ်တုံးတွင်ပတ်၍ နှိပ်ထား ရလေသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ထားသည်ကို ကျပ်သွင်းသည်ဟု ဆို၍၊ ထိုကျပ်မှ ချွတ်ခါစတွင် အဝတ်အထည်များသည် မဝတ်ဆင် ရသေးသဖြင့် ဆန့်ပြန့် ချပ်ရပ်လျက်ရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ အလွန်သစ်လွင်သည်ကို တင်စားသောအားဖြင့် “ကျပ်ချွတ်” ဟု သုံးနှုန်းသည်။

အချို့က မိမိပစ္စည်းကို သစ်လွင်စွာရှိကြောင်း ပြောဆိုရာတွင် (အသစ်ကျပ်ချွတ်) ရှိကြောင်း အာမခံ ပြောကြ သုံးနှုန်းကြသည်။

အရွေ့လိုက်

ထီးသိုးနန်းသိုးစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု မှတ်သားကြသည်။ လူငယ်မင်းညီမင်းသားများ၌ ကိုယ်လုပ်မောင်းမ ရံရွေ့အများ အပြားရှိကြရာ ရံရွေ့ဟူစကားကို စွဲ၍ ကာမဂုဏ်အလို့ငှာ မိန်းမများ နောက်သို့ လိုက်ပါနေသည်ကို “အရွေ့လိုက်”သည် ဟု သုံးသည်။

လူငယ်တို့သည် အပေါင်းအဖော်အခြွေအရံတို့နှင့် ယင်းနောက်သို့သာလိုက်ပါနေကာ ပျော်ရွှင်ကစား ခုံမင်နေခြင်းကို အရွေ့လိုက်သည် ဟု သုံးနှုန်းသည်။

အသားယူ

အတူတကွ အမဲလိုက်၍ ရရှိသော အမဲသားငါးကို ခွဲဝေသောအခါတွင် တစ်ယောက်အား အရိုးပိုင်းကိုသာ ရယူစေ၍ တစ်ယောက်ကိုမူ အသားပိုင်းချည်းသာ ယူကာ မမျှမတ ခွဲဝေသည့် ဥပမာကို တင်စားလျက်၊ အတူပင်ပမ်းအားစိုက်ရသော ကိစ္စတွင် ကျန်တစ်ယောက်ကသာ စွမ်းရည်သွေး၍ ကျေးဇူးပြောဖော်ကာ မိမိတစ်ဦးတည်း၏ အစွမ်းဖြစ်လေသကဲ့သို့ ဂုဏ်၊ နာမည်ဟူသမျှ ခံယူဝင့်ကြားသည်ကို “အသားယူသည်” ဟု ဆိုသည်။

အသားယူခြင်း၊ အကောင်းအနှစ်အသားဟူသမျှယူခြင်း၊ မတရားယူခြင်း၌ သုံးနှုန်းသည်။

သင်္ကြန်အမြောက်

မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်မှ စတင်အသုံးပြုခေါ်ဝေါ်ကြသည်ဟု မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရသည်။ သင်္ကြန်အခါတော်ကို သိရှိရန် မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တော်က အမြောက်ပစ်ဖောက်လေ့ရှိသည်။

ထို အမြောက်ပစ်ဖောက်ပုံမှာ ကျည်စေ့မထည့်ဘဲ ယမ်းသက်သက်ထည့်၍ အသံမြည်ယုံ ပစ်ဖောက်ခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ထိုမှန်အောင်ပစ်ခတ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ ထိုအကြောင်းကိုစွဲ၍ အသံသာမြည်ပြီး အဆံမပါသည်ကို တင်စားလျက် အပြင်ဟန်သာ ရှိ၍ အတွင်းအနှစ် အရည်အချင်းမရှိသူမျိုးကို ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းသည်။

ဦးသိန်းအောင်(မြန်မာစာ)

ဒေဝါလီခံလိုက်ပြီကွာ
မင်းတို့ ရွေးတွေ
ပြန်မဆပ်တော့ဘူး

မြန်မာ့စကားလတ်မြစ်

ဒေဝါလီခံ

မူလစကားမှာ ဟိန္ဒူဘာသာစကား ဖြစ်ပြီး၊ အိန္ဒိယမှ ဆင်းသက်လာကာ၊ အိန္ဒိယမှ ကုလားအမြောက်အများ မြန်မာပြည် သို့ ဝင်ရောက် အလုပ် လုပ်ကိုင်လာကြရာမှ သုံးနှုန်းလာသော စကားဖြစ်သည်။

သူတစ်ပါး၏ ကြွေးကို ချေးငှားပြီးနောက် မဆပ်မပေး နိုင်သောအခါ ဥပဒေကို အကာအကွယ်ယူလျက် လူသိနတ်ကြား အားဖြင့် လူမဲ့ဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံကြေငြာရလေသည်။ ထိုကြေငြာ ချက်အရ လူမဲ့ကဲ့သို့ နေထိုင်ရ၍ တန်ဖိုးကြီးသော ပစ္စည်းများမှအစ၊ အိမ်ယာမြေတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်း မရှိရတော့ပေ။

ပိုင်ဆိုင်မှု ရှိပါက ကြွေးရှင်သည် သိမ်းယူပိုင်ခွင့်ရှိပြီး၊ ထိုလူမဲ့ စာရင်း ခံယူသူမှာ ကြွေးပေးဆပ်နိုင်ခြင်း မရှိ၍ ကြွေးဆပ်ခွင့် ကင်းသော်လည်း သာမန်ပြည်သူတို့ ရသင့်ရထိုက်သော အာမခံ ပေးခွင့်၊ အရွေးချယ်ခံခွင့်၊ စသည့် လူမှုအခွင့်အရေးများမှ ငြင်းပယ်ခြင်းပါ ခံရလေသည်။

ထိုသို့ လူမဲ့စာရင်း အဖြစ် ခံယူခြင်းကို ဒေဝါလီခံသည်ဟု ခေါ်ဆို သတ်မှတ် သုံးနှုန်းသည်။